

William Shakespeare
KRÁL JAN
Přeložil František Doucha.

Nákladem Musea království Českého.
Spisů musejních číslo LXVII.
V Praze v kommissi u Fr. Řivnáče. 1866.

Osoby.

Král Jan.

Princ **Jindřich**, jeho syn, později král Jindřich III.
Arthur, vévoda Bretaňský, syn po Geffreyovi vévodě Bretaňském, starším bratru krále Jana.
William Mareshall, hrabě **Pembroke**.
Geffrey Fitz-Peter, hrabě **Essex**, nejvyšší sudí Anglický.
William Longsword, hrabě **Salisbury**.
Robert Bigot, hrabě **Norfolk**.
Hubert de Burgh, králův komorní pán.
Robert Faulconbridge, syn sir-Roberta Faulconbridge.
Filip Faulconbridge, jeho nevlastní bratr, **levobočný syn** krále Richarda I.
Jakub Gurney, sluha paní Faulconbridge-ové.
Petr Pomfretský, prorok.
Filip, král Francouzský.
Ludvík, dauphin.
Vévoda Rakouský.
Kardinál Pandulf, papežský legát.
Melun, francouzský šlechtic.
Chatillon, z Francie vyslanec ke králi Janu.

Eleonora, vdova po králi Jindřichu II. a matka krále Jana.
Konstancie, matka Arthurova.
Blanka, dcera Alfonsa, krále Kastilského, a neteř krále Jana.
Paní Faulconbridge-ová, matka Levobočka i Roberta Faulconbridge.

Pánové a paní, měšťané Angerští, Šeriff, hlasatelé, důstojníci, vojáci, poslové a jiná družina.

Dějště: časem v Angličanech a časem ve Francii.

JEDNÁNÍ PRVNÍ.

Výjev první.

Northampton. Nádherná síň v paláci.

Vstoupí Král Jan, Královna Eleonora, Pembroke, Essex, Salisbury a jiní; s nimi Chatillone.

Král Jan. Nu Chatillone, pověz, jakou Frank má na nás žádost?

Chatillone. Po svém pozdravu (zastoupen skrze mne) král Francký tak dí k majestátu Anglickému zde – tož k majestátu, jenžto vydlužen ...

Eleonora. Vchod divný: – majestát že „vydlužen“!

Král Jan. Jen ticho, dobrá máti: slyšte zvěst'.

Chatillone. Filip Francouzský – v pravo-příslušný zisk syna po zemřelém bratru tvém Geffreyu, Arthura Plantageneta, – se potahuje rádným nárokem na krásný ostrov ten i dědiny, tož Irsko, Poitiers, Anjou, Touraine, Maine; a vybízí tě, bys meč odlože (jenž samozván tím vládne područím) jej v ruku mladého dal Arthura, jenž bratrovec tvůj, pravý král i pán.

Král Jan. Co nastane, když tomu odepřem'?

Chatillone. Tož hrdý nátisk války krvavé

a lité, by se práva, násilím tak upřeného, silou dobylo.

Král Jan. Za válku válka, za krev nám zde krev, za nátisk opět nátisk: Frankovi té dones odpovědi.

Chatillone. Nuže pak z mých úst vyzvání krále mého měžž, jež posílky mé odměř poslední.

Král Jan. Též můj mu výzev nes, a v pokoji se odebeť! Buď očím Francie co blesk; neb než ti možno zprávu dát že přijdu, hrom děl mých má slyšen být. Takž jdi! Buď trubou hněvu našeho a šerým¹ vaší zkázy předznakem. – Ať uctivý jest jemu průvod dán: Pembroku, hled'ěž k tomu. – S Bohem, Chatillone!

Odejdou Chatillone a Pembroke.

Eleonora. Nuž vida, synu můj? zda vždy a vždy jsem neříkávala, že neustane ta ctižádostivá Konstancie, až znítí Francii a všečen svět pro syna svého právo, stranu jeho? A předejít se dalo, zhojiti to přesnadnými lásky prostředky, co nyní výzbroj říše dvojí má rozhodnout strašlivou hrou krvavou.

Král Jan. Nám svědčí právo, majetnosti moc.

Eleonora. Víc majetnosti *moc*, než vaše právo, sic by se špatně vedlo vám i mně: tak svědomí mé šepce v ucho vám; nechť nebe jen to slyší, vy a já!

Vstoupí Šeriff Northampton-shirský, jenž Essexovi šeptá.

Essex. Zde, králi, nejdívnější hádka jest, sem přišlá z kraje k soudu vašemu, jakou jsem slyšel kdy: mám lidi předvést?

Král Jan. Nechť předstoupí! –

Odejde Šeriff.

Ať naše opatstva i převorstva nám výpravy té náklad zaplatí. –

Vrátí se Šeriff, s ním Robert Faulconbridge a Filip, jeho levobočný bratr.

Kdo jste vy lidé?

Levoboček. Váš věrný poddaný jsem, šlechtic rodem z Northampton-shiru, a syn nejstarší, jak za to mám, Roberta Faulconbridge, i vojín, v poli rukou Lvího-Srdce cti-dárnou na rytířství pasován.

Král Jan. A kdo jsi ty?

Robert. Syn, dědic téhož Faulconbridge jsem.

Král Jan. Zda starší ten jest, a ty dědicem? Toť, podobá se, nejste z matky jedné?

Levoboček. Ba, zcela jistě z matky jediné, přemocný králi; dobfet' znám to: i tuším, také z *otce* jednoho; leč, pro jistotu plnou pravdy *té* vás k nebi odkazuji a k své matce, v tom nejistý, jak každý lidský syn.

Eleonora. Zastyd' se za to, hrubý člověče! Svou matku tupíš a tím podezřením čest její raniš.

Levoboček. Já že, královno?

Ne, nemámť příčiny: toť zámíňka jest bratra mého, a má nikoliv; to dokáže-li, uzme na nejmén mi pěkných pět set liber každý rok.

Král Jan. Tot' přímý brach. – Proč, pozděj'
narozen,

zde ten tvé dědictví si osobí?

Levoboček. Proč, nevím; leč, by statek obdržel:
ont', zkrátka, „panchartstvím“ mne potupil.

Nu zda tak řádně zplozen jsem či nic,
to na hlavu vždy kladu matky své;
však že *takž* dobře, králi, zplozen jsem
(mír kostem, jež se pro mne trýznily!)
tvář naši srovnejtež a sud'te sám.

Starý-li Robert pán, nás oba zplodiv,
nám otcem, a mu podoben syn *ten*: –
ó starý Roberte tatíku, klečíc
dík nebi, že ti nejsem podoben!

Král Jan. Ký nám zde nebem půjčen třeštěnec?

Eleonora. Má z tváře Lvího-Srdce jakýs tah;
zvuk jeho řeči jest mu příbuzen.
Zda známek syna mého nečtete
v podstatném toho muže složení?

Král Jan. Můj pohled dobře skoumal jeho částky,
a Richarda v nich zcela nalezá. –

Aj brachu, mluvtež; co vám podnětem,
že bratra svého statek chcete mít?

Levoboček. Že, jako otec můj, má polo-tvář!
chce k *polo*-tváři *celý* statek můj:
groš s *polo*-tváří² – pět set liber ročních!

Robert. Milostný králi, když můj otec žil,
váš bratr mnoho obcoval s mým otcem...

Levoboček. Tím, pane, statek můj váš nebude:
to rcete, jak s mou *matkou* obcoval.

Robert. ...A na vyslanství jednou vypravil
jej do Němec, by tamo s císařem
o velkých času věcech rokoval.

Král, jeho vzdálenosti použív,
měl zatím v otce mého domě byt;
zde kterak převládnu, se hanbím říci;
leč pravda pravdou: moří dalekost
i břehův mezi otcem ležela

mým a mou matkou (jak jsem slýchával
samého otce svého říkati),
když zplozen skotačivý jonák ten.

Na loži smrtelném *mně* statky své
vzdal odkazem a na svou smrt to bral,
že tento, syn mé matky, jeho není;
to kdyby byl, že čtrnáct neděl celých
dřív na svět přišel než čas odběhl.

Nuž dobrý kníže, nechť mám, co jest mé:
po otcí statek, jeho odkazem.

Král Jan. Aj muži, bratr váš jest řádný syn;

neb otce vašeho choť po svatbě
jej zrodila, a podvodně-li hrála,
to chyba její: v takovýchto chyb
odvážnou hru se pouští každý muž,
jenž choť si béře. Rcete, kdyby bratr
můj, jenž dle řeči vaší snažil se
o zplodu syna toho, na vašem
byl otcí mít ho chtěl co dítě své?

Aj příteli, to telce z krávy své
by otec váš byl jistě podržel
vzdor všemu světu: jistě že by byl.

Byť tedy bratra mého byl on synem,
můj bratr svojit si ho nemohl;
však ani otec váš, ač jeho otcem
on není, od sebe jej zapudit.

A z toho výsledek: Mé matky syn
dědice zplodil otcí vašemu,

a protož dědic otce vašeho
má otce vašeho též statek mít.

Robert. Zdaž otce mého *vůle* poslední
té nemá *moci*, aby odňala
majetnost dítěti, jež jeho není?

Levoboček. Ba ovšem, pane, nic víc *moci* k tomu,
by majetnictví mé mi odňala,
než ku plození tuším *vůle* měl.

Eleonora. Co raději chceš býti? Faulconbridge,
a, jakož bratr, statek míti svůj?
či Lvího-Srdce proslavený syn,
pán samo-svůj, však statku nemaje?

Levoboček. Aj kněžno, kdyby měl i bratr můj
mou podobu, a *jeho* opět já –

tu páně Robertovu, jako on;
mé nohy kdyby byly takové
dva bičíky, a moje ramena
svlek po ouhoři takto vycpaný;
má tvář ten slabikář³, že v ucho své
bych ani růži nesměl zastrčit,
by neřklo se: „Hle, tu jde troj-halíř;“
i kdybych k této jeho postavě
byl všeho statku toho dědicem:
(ať nikdy s místa toho nehnu se!)
jít' bych mu každou statku stopu dal,
bych tvář tu podržel. Ta haastrošem
být takovým by nikdy nechtěla.

Eleonora. Ty se mně líbíš. Chceš se jmění vzdát,
odkázat statek tomu, za mnou jít'?

Jsemť vojín, na francouzsko hotový!

Levoboček. Můj statek, bratře, sobě vezmětež,
jak já svůj osud: třebaš nabyla
tvář vaše ročních liber pěti set,
přec drahá příliš za halířů pět. –
Za vámi v smrt i půjdu, kněžno má.

Eleonora. Nuž přeji, byste v ni šel *přede* mnou.

Levoboček. Mrav země dává vyšším popředí.⁴

Král Jan. Jaké jest jméno tvé?

Levoboček. Filip, můj kníže: tak se počíná,
Filip, ze ženy starce dobrého
Roberta pána nejstarší to syn.

Král Jan. Již jméno *toho* nos, jehož tvar nosíš:
poklekni, Filipe, však větší vstaň;
vstaň co sir Richard a Plantagenet!

Levoboček. Můj z matky bratře, ruku dejte mi:
můj otec dal mi čest, a statky váš. –
Žehnána budiž doba, v noc či den,
kde Robert pryč byl... a já učiněn.

Eleonora. To pravý jest Plantagenetův duch!
Jsemť Richarde ti bábou: zvi mne tak!

Levoboček. Nic řádem, kněžno, pouze náhodou.
Však co to škodí? věc jde oklikou
a od pravidla trochu odbočí,
tam oknem či kde cesta přes plot vede:
kdo ve dne nesmí, v noci překročí;
mít tak či tak, jen když se úlov zvede.
Ať zblízka, z dálky, jen když dobře střeleno:
a já jsem já, ať jakkoliv mne zplozeno.

Král Jan. Jdiž, Faulconbridgi: máš teď žádost svou;
bez pudy rytíř činí s pūdou tou
tě zemanem. – Již pojďtež, královno;
i vy též, Richarde: námť pospichání
do Francie; neb nutnost popohání.

Levoboček. Zdráv bratře buď! mějž blaha do sytosti;
neb zplozen byl jsi cestou počestnosti. –

Odejdou všichni krom Levobočka.

Jsem lepší ve cti o stopu než dřív;
 však o mnohou též půdy stopu horší.
 Teď mohu zpanštit Hanku některou.
 „Nuž pane Richarde, nuž dobrý den!“ –
 „Mějž díky, brachu!“ a když jméno má
 on Jiří, tudíž Petrem nazvu jej;
 neb jména lidu ze své paměti
 vypouští hodnost nově-pečená:
 to příliš družné, tuze šetrné
 jest na tu změnu. Ten pak cestovník...⁵
 on... parátka též jeho při kvasu
 mé Milosti; a když můj žaludek
 rytířský syt, nuž zuby vysrkám,
 a svého hlazeného vyptávám
 se mužika, jenž mnohou prošel zem. –
 „Nu vzácný pane,“ dám se do řeči,
 tak o svůj opřen loket, „žádám vás“ –
 tať nyní otázka; a na to jde
 pak jako v slabikáři odpověď.
 Di odpověď: „Vám pane k rozkazům,
 vám k ochotnosti, k službám, pane můj.“
 „Ne pane můj,“ tak otázka zas dí,
 „jsemť, milý pane, k službám vašim já.“
 A než zví odpověď, co chce otázka,
 při rozmlouvání v samých poklonách,
 kde o Alpách i Apeninech řeč,
 o Pyrenéjích, pak o řece Pádvě,
 dotáhne se to tak až k večeri.
 To společností sluje vznešenou,
 a vzhodným sluší duchům, jako já;
 neb času jenom „bastard“ jesti ten,
 kdo nemá broušenosti přichuti
 (ten arci jsem, ať přichuť mám či nic):
 a nejen v oděvu a spůsobech,
 ve mravu zevním, svrchním zdobením,
 leč pudem také vnitřním, podati
 pro času zuby sladký, sladký jed.
 To sice konat nechci k šálení,
 však učit se, bych šalbu odvracel:
 toť vyslati má stupně k výši mé.
 Leč kdo sem přichází tak pospěchem,
 a v jezdeckých to šatech? Jaká jest
 to ženská pošta? Zdalí manžela
 ta nemá, kterýž povolný by byl
 k té práci, aby před ní troubil v roh?

Vstoupí Paní Faulconbridge-ová a Jakub.

Gurney.

Ó hled' me! matka má! – Jakž, milá paní?
 co vás tak spěšně ke dvoru sem vede?

Paní Faulconbridge. Kde jest ten otrok? bratr tvůj? kde jest,
 jenž čest mou horempatem hanbou štve?

Levoboček. Můj bratr Robert? syn to Roberta
 starého pána? onen obr Kolbrand⁶,
 ten silný muž? Starého Roberta
 to syn, po němž to vaše pídění?

Paní Faulconbridge. „Roberta pána syn!“ Ba chlapče ty
 neuctivý, Roberta pána syn:
 proč od tebe sir Robert potupen?
 Roberta pána syn on, jako ty.

Levoboček. Jakube Gurneyi, zda na chvíli
 bys nechtěl nás tu nechat samotných?

Gurney. To mile rád, můj milý Filipe.

Levoboček. Že „Filipe“? To vrabec, Jakube.⁷
 Jdou divné třeť: hned ti povím víc. –

Odejde Gurney.

Syn Roberta starého nejsem, paní!

Pan Robert díl svůj na mně mohl sníst
 na velký pátek, aniž rušit půst.
 Pan Robert doved' lecos; pravdu mluvmé,
 zda moh' mne zplodit? Nemohl pan Robert:
 vždyť známe jeho dílo. – Protož, máti
 má dobrá, komu jsem já povinen
 za tyto oudy? Nikdy Robert pán
 tu nohu nepomáhal hotovít.

Paní Faulconbridge. Zda se svým bratrem spiknul jsi se těž,
 jenž pro svůj zisk bys hájit měl mou čest?

Co tento posměch, nešetrný *chlapče*?

Levoboček. Ba matko, *rytíř*, jako Basilisko⁸.

Aj rytířské já udeření mám,
 zde na své pleci. A však, máti má,
 Roberta pána nejsem zplozenec;
 Roberta pána jsem se odřekl,
 i statku svého: řádné zrození
 i jméno, vše to tam. Nuž, máti dobrá,
 mně otce mého dejtež poznati;
 muž kloudný, doufám: kdo jest, máti má?

Paní Faulconbridge. Zda svého jména „Faulconbridge“ jsi
 sám
 se odřekl?

Levoboček. Tak věrou úplnou,
 jak samého se d'ábla odříkám.

Paní Faulconbridge. Lví-Srdce, Richard král, byl otec tvůj.

Mne prosba svedla dlouhá, úsilná,
 mu dopřát místa v loži manžela. –
 Neklad' mi nebe k vinám přestupek!
 Ty plodem těžkého jsi prohršení,
 v něž, nad mou sílu, hnalo popouzení!

Levoboček. Nuž při tom světle, kdybych poznovu

moh' býti zplozen, matko, nežádal
 bych sobě nikdy otce lepšího.
 Jsou hříchy, jimžto smíru výsada
 i na zemi: a takovýť je váš.
 Ba poklések *váš* nebyl „zpozdilost“;
 vy srdce své, co poddaneckou daň
 nadvládné lásce, dala jste v moc jemu,
 s jehožto silou nevyrovnanou
 a zuřením sám neohrožen lev
 se na boj odvážití nemohl,
 své srdce neuchrániv knížecí
 před rukou Richarda. Kdo přesilou
 zná urvat srdce lvům⁹, ten snadno získá
 i srdce ženské. Ano, máti má,
 od srdce děkuji ti za otce!

Kdo z živých tobě zplození mé páčí,
 ať rukou mou mu duše v peklo kráčí.
 Pojď, máti, abych svým tě představil;
 necht' *oni* řeknou, že v tvém odepření,
 když zplozoval mne Richard, hřích by byl:
 kdo dí, že hřích to, lže; já díím, že není.

Odejdou.

JEDNÁNÍ DRUHÉ.

Výjev první.

Francie. Před hradbami Angerskými.

*Vstoupí s jedné strany Vévoda Rakouský a vojsko; s druhé
 Filip král Francký a vojsko, Ludvík, Konstancie, Arthur a
 družina.*

Ludvík. Zdráv před Angerem, statný Rakušáku! –

Tvé krve velký předek, Arthure,
Richard, kterýž byl urval srdce lvu
 a v Palestině v svatém válčil boji,
 ve hrob svůj záhy klesl vévodou

tím statečným: jenž – jeho potomstvu
na nahrazení – naším úsilím
sem dostavil se, aby prapory
své, hochu, k zisku tvému rozvinul,
i aby nepřirozený tvůj ujec
Jan Anglický byl z toho vytréstán,
co tobě urval. Již ho obejmi
a zde jej vítej, láskou přikloněn.

Arthur. Bůh promine vám Lvího-Srdce smrt,
tím víc, že jeho rodným dáváte
zas život, právo jejich v záštitný
stín berouc pod válečnou perut svou.
Bezmocnou rukou dávám pozdrav vám,
však se srdcem, jež plno čisté lásky.¹⁰
Před branou Angerskou vítejte, kníže!

Ludvík. Hoch čacký. – Kdo by nepřispěl ti k právu?

Vévoda Rakouský. Na líce tvé ten kladu polibek
převroucí, pečet smlouvy lásky mé,
že nikdy nevrátím se v domov svůj,
až Angers i vše, k čemuž právo máš
ve Francii, též s oním bělo-tvářným
vybledlým břehem (jehož noha zpět
burácny moře příboj odkopává
i uzavírá ostrovany své
před jinozemstvem) – až ta Anglie,
jsouc mořem otýněna, tvrže ta
od vody hraděná, vždy bezpečná
a nebojácná cizích zámyslův,
ba západu až nejdálnější kout
co svého krále tebe pozdraví.
Až dotud, z myslí pustiv domov svůj,
jen za zbrojí jdu, hochu spanilý.

Konstancie. Ó matky jeho díky přijmětež,
i vdovy díky, nežli mohutná
mu ruka vaše pomůže dát moc,
by vaši lásku výše odplatil.

Vévoda Rakouský. Mír nebes při těch jest, kdož meče své
v tak právné, zbožné válce vznášejí.

Král Filip. Nuž k dílu! nechat' proti průčelí
zpuřného města děla mířena!
Již nejhlavnější znalce svolajtež,
by útok nejlepší byl odměřen.
Ať před tím městem kosti královské
nám sklesnou, ať i na trh brodíme
se krví Francouzskou: chcem učinit
je tomuto zde hochu poddané.

Konstancie. Čekejte na poselstva výsledek,
než nerozvážně krví zbarvíte
své meče. Chatillon snad přinese
z Anglicka ono právo v pokoji,
na něžto tlačíme zde válčením.
Pak zželelo by krve krupěje
se každé nám, již bez vši rozvahy¹¹
by procedila kvapná chvátavost.

Vstoupí Chatillon.

Král Filip. Aj div to, kněžno! Na tvé přání, hle,
se vrací Chatillon, náš vyslanec. –
Co Anglik dí, zjev krátko, bohatýře!
My v chladném čekání jsme na tebe;
mluv, Chatillone!

Chatillon. Od malicherného zde obležení
své vojsko odvráťtež, a ku větší
je vzhůru pobádejte úloze.
Anglik, na spravedlivé žádosti
vše vaše nedbaje, se ozbrojil.
Odporným větrem, jehož vyčkati

já musel, nabyt' času, přirazit
sem stejně se mnou s celým zástupem.
Chod jeho rychlý čelí k městu sem;
moc jeho velka, důvěrní vojini.
S ním matka-královna též přibyla
co Čtěta¹² k sporu pudíc, ke krvi;
s ní neteř její, Blanka Španělská,
i Levoboček po zemřelém králi,
a co hlav bouřlivých jest v zemi té:
odvážní dobrodruzi ohniví
a rázní, se ženskými tvářemi,
se žlučí drakův lítých, prodali
své doma statky, a své dědictví
si na zádech svých nesou v přepychu,
by v nové štěstí zde se vydali.
Ať krátko řeknu: duchův srdnatých
statnější výbor, než jak Anglických
na podlodích jest nyní přepraven,
se nikdy proudem dmutým neplavil
na úkor, zkázu mezi křesťany.

Slyšeti bubnování za jevištěm.

Ta přetrž bubnů jejich drsnatých
vši delší krátí řeč: i jsou zde již
buď na smlouvání aneb k zápasu;
a proto, strojte se!

Král Filip. Jak nepředvídan přichází ten voj!

Vévoda Rakouský. Čím více nečekán, tím více nám
jest usilovnost budít k obraně;
neb mužná mysl stoupá příhodou.
Nuž uvítejmež je! jsme hotovi.

*Vstoupí Král Jan, Eleonora, Blanka, Levoboček, Pembroke
a vojsko.*

Král Jan. Mír Frankovi, když v míru připustí
nám vejít v naše právo, dědictví;
když ne, Frank nechat' krvácí, a mír
ať na nebesa vstoupí, kdežto my
co rozlícený Boha jednatel
ztrestáme oněch pyšnou pohrdu,
kteřížto k nebi pudí jeho mír.

Král Filip. Mír Angliku, když válka z Francie
se vrátí v Anglii, tam v míru žít.
My v lásce máme Anglii; zde pro ni
se potíme pod zbraně břemenem.
Ten svízel náš tvým měl by skutkem být;
však Anglie tak málo v lásce tvé,
žeš pravého jí krále podkopal,
posloupnost rodu přímou přetřhl,
královské důstojnosti dítěte
vzdor činil, dopustiv se loupeže
i na panenské ctnosti koruny.
Hle tvář zde bratra tvého Geffreye:
ten zrak, to čelo po něm tvořeny!
Ten malý snímek chová velké to,
co smrti v Geffreyu je skonalo;
a času ruka tento výpisek
rozšíří v knihu stejně obrovou.
Týž Geffrey rodem byl tvůj bratr starší,
a tentě jeho syn¹³: měl k Anglii
své právo Geffrey, a tent' Geffreyův.
Nuž jménem Božím! jakým tedy jest
to během, že jsi králem nazván ty,
kdež v těchto skráních tepe živá krev,
jimž sluší vzatá tebou koruna?

Král Jan. Kdo v míře té tě zplnomocnil, Franku,
že vyluzuješ ze mne odpověď
kus po kusu?

Král Filip. Ten soudce hořejší,
kterýžto v každé mocných vladařů
budívá hrudi dobrá myšlení,
by v práva kal a skvrny hleděli.
Ten soudce dal mi hochu v ochranu:
a *jeho* jmenem tebe z křivdy viním,
tě trestat hotov s *jeho* pomocí.

Král Jan. Aj, nadvládu si svojíš urvanou!

Král Filip. Dovol: toť jen, bych srazil svojení.

Eleonora. Kdo ze svojení může obviněn
být tebou, Franku?

Konstancie. Nechať tobě *já*
dám odpověd: tvůj samo-svojný syn.

Eleonora. Ha, smělá! bastard tvůj má králem být,
bys pak, co královna, svět měla v uzdě!

Konstancie. Mé lože synu tvému bylo vždy
tak věrné, jako tvému manželu
tvé bylo, a ten hoch víc podoben
svou tváří otci svému Geoffreyu,
než tobě Jan, ač mravem sobě jste
tak podobni, jak vodě déšť, neb ďábel
své mateři. Můj syn že bastard jest!
Při spáse duše, tuším, otec jeho
tak řádně nebyl zplozen, nikoli:
to nelze, kdež mu matkou bylas ty.¹⁴

Eleonora. Hle hochu, dobrá máti ta,
jež tvého otce hanobí!

Konstancie. Hle hochu, dobrá babička,
jež by tě ráda zhanbila!

Vévoda Rakouský. Již ticho!

Levoboček. Slyšte volače!

Vévoda Rakouský. Aj u všech čertů, kdo jsi ty?

Levoboček. Jsemť jeden, který pane po čertech
by s vámi zahrál, kdyby v samotě
vás a tu kůži vaši popadl.¹⁵
Jste zajíc ten, jenž podle přísloví
„za fousy škube chrabře mrtvé lvy“.
Aj podkouřím vám kožich, dobře-li
vás popadnu. Nuž brachu, chraňte se;
ba věru, věru vám tak učiním.

Blanka. Ó krásně stálo *tomu* to lví roucho,
jenž *sám* to roucho lvu byl odrušil.¹⁶

Levoboček. Tak pěkně mu to padá po zádech,
jak oslu Alcídovy střevice. –
Tu tíž vám, osle, se zad sejmu ruče,
i vložím takovou, co záda *stluče*.

Vévoda Rakouský. Ký *thuč*-huba nám ohlušuje sluch
tou zbytečného dechu záplavou? –
Nuž rozhodněte, králi! – Ludvíku!
co tudíž činit?

Ludvík. Ženy, bláznové,
ať vaší repetilce konec jest! –
Tentř, králi Jene, všeho úhrnek:
Anglicko, Irsko, Anjou, Touraine, Maine
na tobě žádám právem Arthura.
Zda odstoupíš je a zbraň odložíš?

Král Jan. Dřív život svůj: buď, Franku, tobě vzdor! –
Bretaňský Arthure, *mé* vzdej se ruče,
a z lásky čistě víc ti dám, než sketská
kdy získat může ruka Frankova.
Poddej se, chlapče.

Eleonora. K bábě své pojď, dítě.

Konstancie. Tak, dítě, udělej: jdi jenom, dítě,
k své babičce, dej svojí babičce
tak království; ó však ti babička
dá za to hrozinku, neb třešni, fik;

ta dobrá babička!

Arthur. Mír, drahá máti!
Kéž hluboko bych ležel v hrobě svém;
ba nejsemť hoden, aby povyk ten
se činil pro mne.

Eleonora. Jak ho *matka* tupí!
až z toho pláče – chlapec ubohý!

Konstancie. Nuž na vás potupa, nechť *ona* tak
či opak činí! Babičky bezpráví
ty nebe-rmutné perly z ubohých
mu loudí oči: nebe vezme je
co zákup ochrany; a krůpěje
ty křišťálové nebe uplatí,
by vzdalo jemu právo, pomstu vám.

Eleonora. Ty k zemi, nebi drzá křivdice!

Konstancie. Ty k zemi, nebi drzá hříšnice!
mne nezvi „křivdicí“! Ty se svými
si vlastníš vládu, práva královská
utlačeného toho chlapce zde;
jenž, nejstaršího tvého syna syn,
jen tebou nešťasten: tvé hříchy jsou
v tom dítku navštíveny ubohém;
jej zákona již stíhá pokuta,
ač druhým teprv rodem od něho
je vzdálen hřícho-plodný život tvůj.

Král Jan. Již ustaň, šílená!

Konstancie. Však nemám víc než toto domluvit: –¹⁷

nepouze on pro její hřích je trestán,
Bůh její hřích též *jí* (jež trestem jest
i vzdálenému tomu dítěti)
v trest její zvrátil, *na ní* trestaje
též *její* hříchy; jeho potupa
též *její* potupou a biřičem
jest hříchů *jejích*: to vše v dítku tom
se tresce, vše jen *jejím* původem.
A protož na ni kletby trest!

Eleonora. Ty zlolajkně zpозdilá, však mohla
bych *vůli poslední* ti předložit,
jež tvého syna práva zbavuje.

Konstancie. Kdož pochybuje? *vůli* – zavlou!
ba ženy, báby *vůli* jízlivou!

Král Filip. Již ticho, kněžno! či se mírnětež!
Zle tomu kruhu sluší, zlozvukům
těm opětným zvolávat pochvalu. –
Ať na hradby sem volá trouby zvuk
ty muže Angerské; nechť uslyšíme,
zda právo Jana chť, či Arthura.

Zatroubení. Vstoupí měšťané na hradbách.

První měšťan. Kdo jest ten, co nás na zdi vyvolal?

Král Filip. To Frank, za Anglika.

Král Jan. To Anglik, sobě sám.

Angerští muži, poddaní mi věrně!

Král Filip. Angerští věrní, lide Arhurův,
náš trouby zvuk vás volal v přátelskou
tu rozmluvu...

Král Jan. Leč k zisku *našemu*,¹⁸
protož *nás* dříve slyšte. Frankovy
ty prapory, jež tíhly před oči
až ku pohledu města vašeho,
sem přibraly se na záhubu vám.
Jest hněvu plna děl těch utroba,
jež stojí hotovy, by železnou
svou zlobu na zdi vaše vyplily.
Chystání krvavého obležení
a nelitostný nájezd Franků těch
již hrozí¹⁹ města očím, zamžiklým

to branám. Kdybychom my nebyli sem přišli, dřímavé to kamení, jež roveň pásce obklíčuje vás, tím hrubé jejich střelby dorazem by nyní z pevných loží vápenných již bylo vypuzeno, dalekým se stavší rumem, jímžto krvavá by moc na poklid váš se řítila. Však sotva spatřen já, váš pravý král, jenž pracně mnohým rychlým pochodem jsem k vašim branám odraz přivedl, bych pouchránil městu vašemu tvář nerozškrábanou, jíž hrozeno: hle, zděšen Frank chtít ráčí rozmluvu a místo kulí ohněm halených na ořas horečný těch vašich zdí poklidná slova dýmem zastřená jen vystřeluje, aby podvedl vám sluch na víry-prázdné zbloudění. Dle toho mějtež, milí měšťané, k nim víru; a nás, krále vašeho, tam vpust'te, jehož síla zemdlená, tou rychlou chvátající výpravou jsouc utrýzněna, žádá přístřeší u prostřed hradeb města vašeho.

Král Filip. Po *mých* pak slovech dejte odpověď nám oběma. Hle v pravé ruce té, jež svato-svatý učinila slib na ochranění práva onomu, ježž drží, stojí princ Plantagenet, staršího bratra *tohož muže* syn, král *nad ním*, nade vším, co zove svým. Pro tuto spravedlivost šlapanou my válečným zde chodem šlapeme před městem vašim luh ten zelený, nejsouce vaši nepřátelé víc, než hostinská nás nutí horlivost, zde stíněnému hochu na pomoc po svaté povinnosti činiti. Nuž tedy, nechat' splácíte ten dluh, ježž věrou náležitě povinni jste onomu, jemužto náleží, zde totiž princí tomu mladému. Pak naše zbraň, jak medvěd s náhubkem jen k podívání, zkázu zapečetí. Zlost našich děl se v slepo vychrlí na neprostřelná nebes oblaka a v blahém, nermutěném odchodu, to s meči neztuplými, s přílbicemi, z nichž nepohnuta žádná, odnesem na zpátky domů krev tu bujarou (jíž v město vaše stříkat přišli jsme), vás, žen a dítek v míru nechajíc. Však jestli propasete zpozdíle náš návrh ústřetný, pak nižádný kruh není staro-tvárných vašich zdí, by našim války poslům ukryl vás, byť všichni Angličtí i jejich zbroj se v drsný jejich obvod vhostili. Nuž mluvte, zdali město vaše nás svým nazve pánem, jmenem *onoho*, pro něžž jsme toho na vás žádali? Či znamení dát máme k zuření, a ku svému se v krvi rozkročit?

První měšťan. Nu zkrátka: „krále Anglického“ jsme my poddani; a jemu, právu jeho

hájíme město své.

Král Jan. Za krále znejte mne a vpust'te tam.

První měšťan. To nelze; kdo se králem osvědčí, svou tomu osvědčíme oddanost: až do té doby světu celému jsme brány svoje zatarasili.

Král Jan. Zda není Anglickou již korunou král osvědčen? A to-li nestačí, pak svědků dvakrát patnáct tisíc vám Anglických rodných srdcí přivedu,...

Levoboček. ...Těž něco bastardů...

Král Jan. ...By životem nám právo zpravdili.

Král Filip. Zde stejně těž, i krve šlechtné...

Levoboček. ...Těž něco bastardů...

Král Filip. ...Jich stojí, jemu v tvář a k odporu.

První měšťan. Než rozsoudíte, kohož nejhodnější jest právo, zadržíme oběma je pro toho, kdo nejhodnější jest.

Král Jan. Pak hřichy odpusť' Bůh těm duším všem, jež do věčného svého sídlení, než rosa večer skane, odlítnou na strašný důkaz práva králova! ²⁰

Král Filip. Tak staň se! – Vzhůru, jezdi! do zbraně!

Levoboček. Ten svatý Jiří, jenžto draka sklál a od té doby sedí na koni u vrat mé hostitelky, nauč nás teď máchat! (*K Vévodovi Rakouskému*) Kdybych, brachu, doma byl, ve vaší jámě, brachu, s vaší lvicí, na lví tu kůži vaši posadil bych volskou hlavu vám a učinil z vás divné zvíře.

Vévoda Rakouský. Ticho! aniž víc!

Levoboček. Ó chvějte se; slyšíte řvání lva.

Král Jan. Výš na rovinu, kde svůj všecken voj v nejlepším rozložíme způsobu.

Levoboček. Nuž kvapte, v lepší místo předejít.

Král Filip. Tak buď ²¹ – (*k Ludvikovi*) a na chlum druhý ostatek ať postaví se! – Bůh a naše právo!

Odejdu.

Výjev druhý.

Tam též.

Válečné hluky a harce; nato pochod nazpět.

Vstoupí Francouzský hlasatel s trubači ku branám.

Francouzský hlasatel. Angerští muži! brány do kořán své otevřte, a prince Arthura tam vpust'te, Bretaňského vévodu, jenž rukou Frankovou dnes učinil přehojně díla k pláči přemnohým Anglickým matkám. Jejich synové po půdě leží ukrvácené zozptýlení; i mnohé vdovy muž má poležení plaze se, a zem objímá chladně, barvy zbavenou. A vítězství se skromnou ztrátou hrá na hopkujících Franckých praporech, jež, slavně rozvité, jsou hotovy, by vešly vítězně, i Arthura již Bretaňského porozhlásily za krále Anglicka i vašeho.

Vstoupí Anglický hlasatel s trubači.

Anglický hlasatel. Již plesem zvoňtež, muži Angerští! Král Jan, král Anglický i rovně váš, se blíží, jakož vládce horkého

dne toho urputného: jejich zbroj,
jež odtud táhla v lesku stříbrném,
jde zpět, vše Franckou krví zlacena;
i netkvělo v Anglickém chocholu
ni péra jednoho, jež Francouzským
by bylo odetknuto oštěpem.
Korouhve naše v týchž jdou rukou zpět,
jež při odchodu hned je rozvily,
a jako zástup lovců veselý
jdou naši Angličané zbodřelí,
vše ruce majíc nachem barvené,
v nepřátel *potřeni* tom *potřené*.
Otevrouc brány, vpust'te vítěze.

První měšťan. Nuž hlasatelé! My s těch věží svých
jsme mohli, od počátku na konec,
na útok, odraz obou zástupův
se dívati; a jejich stejnost nelze
ni nejlepším nám okem pohanět.
Krev za krev koupěna, a rána ráně
zpět dala odpověď: i proti síle
táž síla, moci vzdorovala moc.
Jsout' oba rovni, a my rovni k nim.
Převládnout musí jeden: dokavad
tak stejná jejich váha, nikomu
z nich nechováme města našeho,
leč pro oba.

Vstoupí s jedné strany Král Jan se svým vojskem, Eleonora, Blanka a Levoboček; s druhé Král Filip, Ludvík, Rakušák a vojsko.

Král Jan. Zda, Franku, ještě více krve máš,
bys plýtvál jí? Rci, má-li našeho
tok práva volně proudit? V pochodu
svém škádlen tvými vzdory, opustí
své rodné koryto, a rozběhem
svým zbouřeným i břehy přeplaví
tvé zástavné, když vodě stříbrné
dotéci nedáš k moři v pokoji.

Král Filip. Ty, Angliku, v tom horkém zkoušení
jsi neuchránil krve krůpěje
víc než my Francké, spíš jí pozbyls víc.
Tou rukou přísahám, jež vladaří
po zemi, podnebím tím střežené:
než zbraň složíme, právem nošenou,
máš námi sklesno[uj]t ty, na něž ji nesem,
či počet mrtvých rozmnožíme *králem*,
tak ozdobíce výkaz (kterýž dá
o ztrátě války zprávu) zabitím,
s nímž bude jméno krále sloučeno.

Levoboček. Ha majestáte! Kterak vysoko
se vznáší sláva tvá, když bohatá
krev královská se vznítí k plápolu!
Ó nyní obkládá smrt ocelem
své mrtvé čelisti; a vojínův
jí meče za zuby a drápy jsou:
a nyní hody strojí, do sebe
již chlamstajíc²² to maso člověčí
ve králův sváru nerozhodnutém.
Nač zaražena stojí průčelí
ta královská? Zvolejte, králové,
již „vraždění!“ Zpět v pole zbruděné
vy v moci rovní, žhoucí duchové!
Nechť úpad jedné strany upevní
mír druhé! Zatím: rány, krev a smrt!

Král Jan. Nuž, k či se straně znají měšťané?

Král Filip. Anglicka jmenem! mluvte, měšťané,
kdo král je váš?

První měšťan. „Krále Anglický“: však až ho seznáme.

Král Filip. Jej poznávejte v nás, jenž hájíme
zde právo jeho.

Král Jan. V nás, jenž sami jsme
svůj velký vyslanec a osobu
svou chováme zde vlastním držením,
pán samo-svůj, pán Angerský a váš.

První měšťan. Moc vyšší nad nás všemu tomu brání;
než rozhod najisto, my předešlou
svou pochybnost do zatarasených
bran zavíráme: králem našim *strach*²³
jest dotud, než ho jiný zapudí
král *jistý*, na čisto jej sesadě.

Levoboček. Nuž přísám Bůh, ta slota Angerská
vám, králové, se rouhá: stojí tam
bezpečně na cimbuří, jakoby
v divadle byla, odkud zevluje
a prstem ukazuje na pracné
ty vaše smrti děje, výjevy.
Nechť vaše smysly královské já zřídím:
Jerusalemským rovni zbojníkům,
na chvíli buďte přátelé, a oba
společně nejostřejší výkony
své zloby na to město vrhnětež.
Ať od východu též i západu
s Francouzskem Anglicko svá třískavá
namiří děla, k ústům nacpaná,
až duše-děsný rozhluk křemelová
drzího města žebra odstěká.
Já na ty mrchy napořád bych mířil,
až by je spousta neochráněná
tak nahé nechala jak prostý vzduch.
Pak síly sloučené zas rozlučte,
a znovu rozpojíte smíšené
své prapory, tvář vraťte proti tváři,
a proti pleknu plekno krvavé.
Na chvílku sobě šťastného miláčka
po jedné straně zvolí Štěstěna,
a v přízni jemu dadouc úspěch dne,
jej zlíbá slavného co vítěze.
Jak divá rada ta se líbí vám,
přemocní vladaři? Zda není v ní
chuť politiky?

Král Jan. Při těch nebesích,
jež nad našimi visí hlavami,
jest ona zcela k chuti mé. – Nuž Franku,
zda máme, spojíte své zástupy,
to město Angers s půdou srovnati,
pak válčit, kdo má jeho králem být?

Levoboček. Ba máš-li královskou tu povahu,
od nehybného města uražen
jak my, svých děl již ústa poobrat',
nám roveň, na ty hradby nestoudné;
a když je roztlučeme mentinou,
pak sebe vyzvouc – jakž by se i smeklo –
buď k nebi odklid'te nás²⁴ nebo v peklo.

Král Filip. Tak budiž! – Kudy chcete útok vést?

Král Jan. My od západu zkázu pošleme
na města utrobu.

Vévoda Rakouský. Já od severu.

Král Filip. A našim hromobitím od jihu
má v město liják kulí přseti.

Levoboček. Ó moudrá správa! Od severu v jih.
(*Stranou*) Frank s Rakušákem budou do huby
si střílet; buďť já je k tomu štvát. –
Již pojďte! pryč a pryč!

První měšťan. Poslyšte nás, ó velcí králové:
prodlíť račte na chvíli, a mír
vám zjevím, spolek v tváři spanilý:
bez rány, jizvy město mějte, šetříc
těch dyšných životův – ku smrti v loži,
jež zde by padly v obět na poli.
Nestůjíte na svém, ale slyšte mne,
přemocní králové.

Král Jan. Nuž svolujem;
i mluvtež! sklonění jsme k slyšení.

První měšťan. Španělská dcera, kněžna Blanka tam,
jest neteř k Angliku. Na léta hledťe
dauphina Ludvíka a děvy libé.
Chtivá-li láska krásu stopuje,
kde najde spanilejší nežli v Blance?
Zbožná-li láska pátrá po ctnosti,
kde čistější ji najde nežli v Blance?
Ctižádostná-li láska rovného
si hledá rodu, koho žily hradí
krev šlechtnější nežli kněžny Blanky?
Jak ona krásou, ctností, rodem svým,
jest mladý dauphin ve všem dokonalý.
A pakli nedokonalý jest v čem,
nu rcete, v tom jen, že on není *ona*.
A jí zas neschází, co scházením
by mohlo slout, není-li scházení
v tom asi, že zas ona není *on*.
Ont' půlkou blaženého muže jest,
jen k dodělaní *takovou*, jak ona;
a onať výbor krásně dělený,
jehožto doplniti může *on*.
Ó, takové dva stříbro-toky jsou,
když spojeny, ku slávě břehům těm,
jež jimi vroubeny: nuž podobně
dva břehy, pro dva proudy sloučené
tak v jedno, podobně též zámezné
dvě ohrady z vás budou, králové,
pro obojí to mládí knížecí,
když spojíte je oba snoubením.
Ten svazek zmůže víc, než střelba z děl
na našich branách pevně zavřených;
neb na ten svazek pudem rychlejším,
než prachu vypáčení možno jest,
rozmítnem ústa vchodu do kořán
vám ku příchodu. Bez toho však sňatku
burácné moře není na polo
tak hluché, ani srdnatější lev,
vrch ani skála nepohnuté víc,
ba ani ve vraždívém vzteku smrt
tak neuprosná není na polo,
jak my, to město hájit.

Levoboček. Sekáč to,
jenž kostru staré smrti zhnílou sype
zde z hadrů svých! Nu věru velká tlama,
jež plije vrchy, skály, moře, smrt,
a o lvech řvoucích mluví družně tak,
jak třinácti let holky o psíčku.
Ký kanonýr tu bodrou zplodil krev?
Ont' o kanónech, ohni, dýmu, třesku
jen švandročí, nám výprask jazykem
svým dává, a nás mlátí přes uši;
i neníť slova jeho jednoho,
jež neznalo by lépe buchovat,
než kteréš Franka pěst. Aj věru tak
jsem nikdy nebyl slovy zmalován
od oné chvíle, co jsem poprvé

byl otce bratra svého tátou zval.

Eleonora. Slyš, synu, návrh; učin sňatek ten:
dej slušné věno naší neteři:
neb svazkem tím nejisté jistění
si koruny tak jisto utužíš,
že svěží hoch ten slunce pozbude,
na němžto dozrát měl by onen květ,
jímž mocné ovoce se slibuje.
V těch Franka hledech vidím svolení;
hle, kterak spolu šepčí: doléhej
ty na ně, dokaváde duše jich
jsou této ctižádosti chápavy,
by horlivost, jež nyní rozhrítá,
zas dmychem jemných proseb, litosti
a svědomí se neochladila
i neukřehla na stav bývalý.

První měšťan. Proč neodpovídají oba vládci
na toto navrzení přátelské
od sevřeného města činěné?

Král Filip. Nechť Anglik mluví první, který dřív
byl první, jenžto k městu promluvil. –
Co díte vy?

Král Jan. Nuž, může-li zde dauphin, knížecí
tvůj syn, v té knize krásy čítati
„jít' miluji,“ pak její věno má
se vahou ku královně rovnati:
neb Anjou, krásná Touraine, Maine, Poitiers,
i vše co s této moře strany věrno
(teď od nás obležené město vyjmouc)
vidíme vládě naší koruny,
má svatebné jí lože zlatíťi,
a jmenem, důstojností všelikou
s vznešeností tak ji zbohatit,
jakž krásou, vychováním, krví svou
se rovná každé kněžně na světě.

Král Filip. Co, synu, díš? Do tváře kněžně hled'!

Ludvík. To činím, pane můj, a v jejím oku
nacházím div či zázrak podivný:
stín svůj to, v jejím oku tvořený,
jenž, vašeho ač syna pouhý stín,
se stává sluncem, syna vašeho
v stín proměňujíc. Dokládám se slavně,
že jsem se nemiloval dřív, až nyní,
kde zřím se zavěšen a malován
na pochlebné jejího oka desce.

Mluví pošeptem s Blankou.

Levoboček. Na pochlebné jejího oka desce
on „malován“! na mračnou řasu brvu
jejího „zavěšen“! a *do čtvrti*
jejího srdce dán! – co „lásky zrádce“
sám vyčihá se: věru žel, že tak
bídácký lancouch, kde tak láska svítí,
má věšen, *zmalován* a *čtvrtěn* býti.

Blanka. V tom vůle ujce mého jest i mou.
Vidí-li ve vás, co mu libé, mohu
též já, v čem libosti své vidí důvod,
přesnadno do své vůle přeložit;
či chcete-li, bych jasně' mluvila,
svou lásku snadno k tomu přinutím.
Dál, princi můj, vám nechci lichotit,
že všechno to, co ve vás nalezám,
jest lásky hodno, – leč v tom jediném,
že ve vás neshledávám ničehož
(byť sama skrblihost vás soudila),
co zasloužit by mohlo záští mé.

Král Jan. Co dí ta mládež? – Co vy, neti má?

Blanka. Že čest mi káže, stále činiti,
v čemž vaše moudrost ráčí mít kdy slovo.

Král Jan. Nu promluvte již, princí dauphine,
zda možno vám, tu kněžnu milovat?

Ludvík. Ó spíše tažte se, zda ukrotit
mi lásku možno jest; neb na nejvýš
ji nelíbeným srdcem miluji.

Král Jan. Pak dám ti Volquessen²⁵ a Touraine, Maine,
Poitiers i Anjou, těchto dědin pět,
s ní za věno; a nadto hotových
Anglických peněz třicet tisíc hřiven. –

Filipe Francký, libé-li ti jest,
nechť syna, dcery ruce sloučeny!

Král Filip. Mně velmi libé jest. – Mlád' knížecí,
již podejte si rukou!

Vévoda Rakouský. Rovněž úst:
tak činil já, jak v paměti mám jisté,
když poprvé jsem zámlovu měl jistou.

Král Filip. Nuž, měšťané Angerští, brány své
již otevřte a vpust'te přátelství,
jež způsobili jste; neb ve svatě
tam matky Boží kapli tudíž má
se zasnoubení slavně konati. –
Zda kněžna Konstancie v zástupu
tom není též? Ba vím, že nikoliv;
neb její přítomnost by velmi byla
ten dokonáný svazek rušila.

Kde ona se synem? Kdo říci ví?

Ludvík. Jeť ona v stanu Vaší Výsosti,
jsouc pohroužená v žal a truchlivost.

Král Filip. A dokládám se víry, v sňatku tom,
jenž námi sloučen, její truchlivost
převelmi malé dojde úlevy. –
Anglický bratře, jakým způsobem
nám spokojiti vdovu knížecí?
My přišli hájit práva jejího,
jež nyní, Bůh ví, obrátili jsme
na jinou cestu – k svému prospěchu.

Král Jan. Vše napravíme: Arthura mladého
Bretaňským učiníme vévodou
a hrabětem Richmondským; bohaté
to krásné město též jej pána měj. –
Již kněžnu Konstancii volejtež!
Ať rychlý posel zve ji, k slavnosti
by přišla naši! – Chovám' naději,
že, byť i žádost její nesplnila
se v celé míře, přece poněkud
ji ukojíme v způsob takový,
že zamezíme její pokřiky.
Co stačí spěch, na nepředvídanou
tu slavnost jděmež, prostou přípravu!

*Odejdou všichni krom Levobočka. Měšťané
odstoupí s hradeb.*

Levoboček. Ó světe bláznů! blázni králové!
bláznovský spolku! Aby překazil
Jan Arthurovo právo ke všemu,
díl dobrovolně oddělil. A Frank
(jemužto svědomí zbroj připnulo),
od zbožné lásky veden do pole
co Boží vojín, napískat si dal
od toho *měnitele* úmyslův, –²⁶
od toho ďábla chytrého, jenž, kupčik,
věrnosti ustavičně lomí vaz,
od toho, jenžto denně ruší slib
a těží ze všech, králů, žebráků,
ze starců, mládců, z panen, kteréž on,

když nemají ku ztrátě zevně víc
než slovo „panna“, o to ošidí
též ubohé: – od toho švihlíka
s hladkými tvářemi, *od lehtavého
to zisku* – zisku (který šejdrovník
jest světa, toho světa, jenž sám sebou
má rovnováhu dobrou, učiněn
k rovnému rovnou půdou běžení,
až „prospěch“, bídňe-stržný šejdrovník,
co vládce pohybu – až tento „zisk“
jej střemhlav zvrátí od závaží všeho,
od směru, klonu, běhu, úmyslu!) – –
A tento šejdrovník sám, tento *zisk*,
ten kuplíř, tento kupčik, mluvka ten
vše-ručný vrtkavému Frankovi
na oko povrchní se zadřepil,
a od té pomoci jej oderval,
jíž sám se nabídnul, od určené
i čestné války k tomu předoplému
a bídňe svedenému pokoji! –
Však proč na *zisku chtivost* hartusím?
Žeť si mne posud nenamlouvala.
Ne, že bych rukou chňapnout nedovedl,²⁷
když „andílkové“ její spanilí
mne za ni popadnou snad k pozdravu;
leč že má ruka, nezkušena posud,
co chudý žebrák laje bohatým.
Nuž láti budu, dokud žebrák jsem,
a říkat: „Bohatost hřích jediný“;
však boháčem se stana řeknu v ctnosti,
že „nepravost jest pouze v žebravosti“.
Když vládci znají *pro zisk* věrnost bořit,
buď, zisku, pánem mým, chci tobě dvořit!
Odejde.

JEDNÁNÍ TŘETÍ.

Výjev první.

Tam též. Stan krále Francouzského.

Vstoupí Konstancie, Arthur a Salisbury.

Konstancie. Že k sňatku šli? že mír si přísahat?
krev klamná s klamnou krví spojena?
Že na přátelství šli? A Ludvík má
mít Blanku? Blanka tyto dědiny?
Ne tak! tys, přeslechnuv se, křivě děl.
Svou sebeř paměť, znova vypravuj!
To nelze; ty jen *pravíš*, že tak jest.
V tom uvěřit ti, věru, nemohu;
neb slovo tvé jest planý výdech jen
všedního člověka. Ba člověče,
věř mi, že nikterak ti nevěřím;
mámť naopak já slovo královo.
Máš trestán být, žes tak mne poděsil:
neb chorava jsem, náchylna i k strachu;
bezprávím sklíčena, jsemť plna strachu;
bez muže, vdova, podrobena strachu;
a jako žena, zrozena hned k strachu.
Bys teď i vyznal, žes jen zertoval,
pobouřeného ducha nelze mi
uchlácholiti; neboť po celý
již tento den se třasem pochvěje.
Co miníš tímto hlavy vrtěním?
Co na syna tak mého hledíš truchliv?
Co na tvých prsou značí ruka ta?
Nač chová oko tvé ten žalný proud,
jenž co tok hrdý hledí přes břehy?
Či smutku znaky ty řeč tvrdí tvou?

Nuž opět mluv; ne celou tu svou zprávu,
jen slovo, že tvá zpráva pravdivá.

Salisbury. Tak pravdivá, jak tuším za klamně
ty máte, jenž vám dali příčinu
k seznání, že jest pravdivá řeč má.

Konstancie. Ó když mne učíš, tomu žalu věřit,
uč také žal ten, jak mne usmrtit:
nechť věření tak s životem se potká,
jak činí vzteklota dvou zoufalých,
co v prvním vrazu mrtvi sklesají! –
Zasnouben Ludvík s Blankou? Chlapče můj,
co z tebe pak? Frank přítel Anglika?
Co se mnou bude? – Člověče! jdi, jdi;
neb vystát nelze mi tvůj obličej,
kdež obludným jsi stal se zprávou tou.

Salisbury. Ký jiný, dobrá kněžno, učinil
jsem útrap, nežli že jsem zprávu dal
o útrapu, jež jiní činili?

Konstancie. Ten *útrap* sebou sám tak ohaven,
že *traplivého* činí každého,
jenž o něm dává zprávu.

Arthur. Ó prosím, utište se, matko má!

Konstancie. Ty, jenž mne žádáš, bych se ztišila,
ó kdybys ohyzdný byl, ošklivý,
své matky život przně, škaredých
pln osypek a trudův nezhledných,
a chromý, zbrklý, černý, hrbatý
i znetvořen a kazy hnusnými
polátán, znaky, z nichž se děsí zrak:
pak nedbala bych, jsoucí ztišena;
neb nedařila bych tě láskou svou,
ty velký svůj bys nezasloužil rod
ni hoden bysi nebyl koruny.
Ty však jsi krásný: při tvém zrození,
můj hochu drahý, štěstí, příroda
se spojily, by tebe zvýšily.
Z nadání přírody se liliemi
a polo-zkvětlou růží honosíš.
Však Štěstěna, podkoupí porušena,
se odvrátivši od tebe, touž chvílí
s tvým ujcem Janem chodí v zálety
a Franka strhla rukou zlacenou,²⁸
by přímou k vládě úctu sešlapal,
a z majestátu jeho učinila
kuplíře jejich: ano stal se Frank
kuplířem Štěstěny a krále Jana –
ba kuběny té, Štěstěny, a Jana,
jenž chvátí právo. – – Řekniž, člověče,
zda neporušil Frank své přísahy?
Otrav jej slovy, či jdi cestou svou
a o samotě ponech strastí těch,
jež sama snášeti mám souzeno.

Salisbury. Odpustit račte, kněžno, nesmímť já
se bez vás k panovníkům vrátiti.

Konstancie. Ty smíš, ty máš: jáť nechci s tebou jít.
Svou žalost hrdobě chci přiučít;
neb žal jest hrdobný, a vlastníky
své činí vzdorné.²⁹ Ke mně, ke dvoru
velkého žalu mého králové
nechať se sejdou; neboť jest můj žal
tak veliký, že žádná podpírka,
leč pevná ohromná zem jediná,
jej nedovede vzdržet: zde můj trůn;
zde na něm nechať sídlím ve svém hoři;
zde nechať, přijdouc, králové se kofí!

Sedne na zem.

*Vstoupí Král Jan, Král Filip, Ludvík, Blanka, Eleonora,
Levoboček, Rakušák a komonstvo.*

Král Filip. ...Zajisté, dcero krásná; – blažený
ten den ať navždy světi Francie.
Na oslavu dne toho ve běhu
svém stojí slunce velebné a hraje
na alchymistu, ješto leskotem
drahého oka svého obrací
zem chřádlou, hruďnou v zlato blysknavé.
Běh roční, jenž jej přivede zas kruhem,
ať nespátří ho leč co *svátku* den!

Konstancie (*vstanouc*). Den hříchem prokletý, ne *svatý* den!
Co záslužného den ten učinil,
že písmem vyzlaceným v kalendář
má mezi velké svátky kladen být?
Radš vytrhněte z téhodne den hanby
a útisku i křivé přísahy.
Či má-li zůstat, ženy s útězkem
ať prosí, aby neslehy v ten den,
by nezpřičila se jim naděje
obludným porodem. Ať v žádný den,
leč pouze v ten, se plavec nebojí
korábu rozbít; žádná neporuš
se smlouva, leda ta, jež činěna
jest v tento den; vše, což by toho dne
se začalo, ať bídný konec má;
ba věrnost sama změň se na klam svodný!

Král Filip. Aj přísám Bůh, nemáte kněžno mít
proč proklínat dne toho krásný běh:
zda majestát jsem nedal v závdavek?

Konstancie. Neberným jste mne šálil penízem,
jenž, s majestátu podobou, však zkoušen
jsa dotknutím, se jeví bez ceny.
Vy zrušil – zrušil jste svou přísahu;
vy s mocí *brannou* přišel jste krev cedit
mých nepřátel, a zmocňujete ji
v tom *ruky-braní* nyní krví svou.
Zápasný obrat, války drsný škleb
se schladil v přátelstvo, v mír líčený,
a svazek sloučen naším útikem.
Již, nebe, zbroj se, zbroj se proti těm
zde králům věro-lomným! Voláť vdova;
ty, nebe, mojím budiž manželem!
Nuž, hodiny dne toho bezbožného
ať nedokonají se v pokoji;
a nežli slunce zajde, nevěrné
ty krále rozdvoj různě k rozbroji!
Ó slyš mne, slyš!

Vévoda Rakouský. Kněžno Konstancie, již mír!

Konstancie. Boj, boj! ne mír! mír pro mne bojem jest.

Ó Limogi, ó Rakušáku ty,³⁰
jenž krvavou tu loupež hanobíš!
ty otroku, ty sketo, ničemo,
ty malý v činu, velký v zločinu!
ty silný vždy, když při silnějším jsi!
rytíři Fortuny, jenž nikdy v boj
se nepouštíš, leč až ti vrtkavá
ta Milost-paní stojí po boku
a tobě praví, obhájen že jsi!
Tys věro-lomný též, i lichotil's
tam, kde jest číslo velké. Jaký jsi
ty šašek, jaký šašek kejklířský:
tu chvástat, zadupat a přísahat
k mé straně! Chladno-krevný otroku,
zda, roveň hromu, pro mne's nemluvil?
zda nepřisahal's býti vojín můj?

mně kázav, důvěřit se hvězdám tvým
a tvému štěstí, tvému usilí?
A teď k mým nepřátelům odpadáš?
lví kůži nosíš? Studem svrhni ji,
a teletinu zavěs přes tyto
šeredné oudy!

Vévoda Rakouský. Ó kéž ta slova ke mně mluví *muž!*

Levoboček. „A teletinu zavěs přes tyto
šeredné oudy!“

Vévoda rakouský. Ty sobě netroufej, tu vésti řeč,
drahý-li tobě, lotře, život tvůj!

Levoboček. „A teletinu zavěs přes tyto
šeredné oudy!“

Král Jan. To nemilét' nám; zapomínáš se!
Vstoupí Pandulf.

Král Filip. Zde posvátný jde legát papežův.

Pandulf. Bud' nebes pomazaným náměstkům
vám spása! – K tobě, Jene, poselství
mé svaté jest. Já Pandulf, kardinál
Milána krásného, co legát sem
poslán od Innocenta papeže,
ve jmenu jeho na tvé svědomí
se tebe táži, proč tak svévolně
ty Církvi, naší svaté mateři,
se zpíráš, násilným pak nátiskem
Štěpánu Langt'novi, jenž zvoleným
jest Kanterburským arcibiskupem,
k posvátné této bráníš stolicí?
Tak, jmenem téhož Otce Svatého,
papeže Innocenta, se tě táži.

Král Jan. Čí jmeno zemské ukládati smí
volnému duchu svěceného krále
otázky výslechu? Ty, kardinále,
nesmyslíš jmena, jež tak chatrné,
nedůstojné a směšné, donutit
mne k odpovědi, jako „papeže“.
Té zvěsti jemu dones, dodej pak
z úst Anglie i víc – že Italský
kněz žádný nemá ani desátek
ni clo vybírat v našich dědinách;
jakž pod nebem jsme hlava nejvyšší,
tak, kromě nebe, nejvyšší svou moc
chcem sami konat tam, kde vládneme,
bez pomocnictví ruky smrtelné:
nuž papeži tak zvěstuj, pouštěje
též stranou všechnu k němu uctivost
i k nadvládě, kterou si osobí.

Král Filip. V tom, bratře Angliku, jest rouhavost.

Král Jan. Ač vy, se všemi po křesťanstvu králi,
tak hrubě dáváte se voditi
od toho kněze (jenž se ve vše plete
i hrozí kletbou, kterou penězi
zas vykoupiti lze), a za cenu
bidného zlata, škváru, výtrusu
odpušky porušené kupujete
od muže, který tímto prodejem
si zaprodává odpuštění sobě; –
ač vy a všichni druzí hrubě tak
se vodit dáváte, že figlařské
to čarodějství přijmy kojíte:
přec já sám jediný a samotný
se vzdorně stavím proti papeži,
a ony, kteříž jemu přátelé,
já do nepřátel počtu kladu svých.

Pandulf. Pak mocí, kterouž podle práva mám,
již budiž prokletý a v klatbu dán!

Bud' žehnan každý, který zbouřením
kacíři ruší víry závazek,
a záslužnou ta ruka zvána bud',
co svatá vyhlášena, uctěna,
jež jakým koliv tajným způsobem
tvůj zlopyvěstný život odkládí.

Konstancie. Ó kéž mi právem dovoleno jest,
jen na chvílku mít *města* Říma *místo*
ku kletbám! Dobrý otče kardinále,
ty zvolěj „amen“ k perným kletbám mým;
neb, krom *mé* křivdy, není jazyka,
jenž moc by měl, mu klít, jakž náleží.

Pandulf. Dle plnomoci a dle zákona
jest, kněžno, kletba má.

Konstancie. A moje též:
když zákon konat nemůže po právu,
bud' zákonné, by nezakazoval
i zákon křivdu. Nemůž zákon dát
zde dítku mému jeho království;
neb ten, jenž drží jeho království,
též drží zákon: a když zákon sám
jest křivda úplná, jak může zákon
zakázat kletbu mému jazyku?

Pandulf. Filipe Francouzský, pod nebezpečím
vlastního v klatbu dání odtrhniž
svou ruku tomu arci-kacíři
a zdvihni Franckou moc mu na hlavu,
sám jestliže se Římu nepoddá.

Eleonora. Ty bledneš, Franku? Neodtrhejž ruky!

Konstancie. Mějž pozor, d'áble, by Frank nezelel,
a rukou roztržením nepřišlo
o duši peklo!

Vévoda Rakouský. Dej, králi Filipe, na kardinála!

Levoboček. A zavěs teletinu přes jeho
šeredné oudy!

Vévoda Rakouský. Musím' arci, chlape,
do kapsy urážky ty strčit, když...

Levoboček. ...Dost velké na ně máte kalhoty.

Král Jan. Co, Filipe, díš kardinálovi?

Konstancie. Což jiného než to, co kardinál?

Ludvík. Považte, otče; rozcházení jest,
bud' těžkou klatbu z Říma stržiti,
bud' lehko oželeti Anglika
co přítele: na to, co snáze snést,
se odhodlejte.

Blanka. A to kletba Říma.

Konstancie. Ó Ludvíku, stůj pevně; v podobě
nevěsty nově vystrojené³¹ d'ábel
tě láká zde.

Blanka. Kněžna Konstancie
řeč tuto z *věrnosti* své nevede,
jen z *nouze*.

Konstancie. Připouštíš-li nouzi mou,
jež pouze živa tím, že věrnost mrtva,
pak *nutí nouze* k tomu závěrku,
že věrnost oživne, když nouze skoná.
Mou sešlap nouzi – povstane pak věrnost;
mou zvedni nouzi – věrnost pošlapána.

Král Jan. Král *pohnut* jest, nic nedí v odpověd.

Konstancie. Pryč od něho se *pohni*; dobrou dejž
tím odpověd.

Vévoda Rakouský. To, králi Filipe,
již učiň: v pochybnosti *nevěz* víc!

Levoboček. Ba *nevěs* více, nežli teletinu,
lancouchu z míry zpanilý!

Král Filip. Jsem zmaten; nevím', co bych říci měl.

Pandulf. Co můžeš jinak říci, jež by víc tě nezmátlo, než klatba, prokletí?

Král Filip. Velebný otče dobrý! postavtež se na mé místo a mně řekněte, jak sám byste s tou věcí naložil.

Ta ruka královská a tato má nedávno sloučeny; a úvazek ten duší našich – až i v celou vnitř – jest snouben spolkem, spojen u řetěz vši zbožnou mocí slibů svěcených; dech poslední, jenž slovům hlahol dal, byl „věrnost přísahaná z hlubiny, mír, přátelství a láska upřímná, tož mezi náma králi, říšemi.“

A před tím příměřím, tu nedávno, nic děl, než umyt ruce své jsme mohli na stlesk při královské té koupí míru, ...

ó nebe ví, že byly zkáleny a poškrvněny vraždnou štetící, kde pomsta malovala strašlivé to rozpálených králů různění! –

A ruce ty, tak právě od krve očištěné, a právě spojené tak v lásce, jsouce silné v obojím, zas mají shodit jařmo úchopu i srdečného toho pozdravu?

a na „kličky“ pohrávat s věrností?³² tak s nebem figle provádět a z nás tak vrtohlavé děti činiti,

že hned zas vycukáme z dlaně dlaň? odpřisaháme věrnost, přísahou jež tvrzena? a v lože manželské usmívavého míru vstoupáme co skrvácený host, a na čele šlechetném nelíčené přimosti činíme zbouření? Ó pane svatý, velebný otče, tomu nedejtež.

V své přízni vymyšlete, opatřte, uložte jiný mírný řád, bych, vám jsa po vůli, s ním zůstal přítelem.

Pandulf. Bezladný každý řád, i bezřádný též každý řád, krom *toho* jedině, jenž v odporu jest s láskou Anglika.

A protož do zbraně! ty bojovníkem buď Církvi naší, jinak nechat Církev, ta naše máti, vydchne kletbu svou, tož matky kletbu, na zpuřného syna.

Ty, Franku, sdržíš hada za jazyk, lva zuřivého³³ vraždnou za tlapu, hladného tigra za zub jistěji, než v míru ruku, tebou drženou!

Král Filip. Svou ruku mohu táhnout zpět, avšak nic věrnost svou.

Pandulf. V ten způsob věrnost svou nepřítelkyni činiš věrnosti; a, občanská jak válka, přísahu takž přímo kladeš proti přísaze, svůj jazyk proti svému jazyku. Nechť slib tvůj, dříve nebi činěný, též dříve nebi tebou vyplněn: ten jest, být Církvi naší bojovníkem. Co odtud přísahal jsi, proti tobě jest přísaháno, a to nikoliv nemůže tebou býti splněno; neb co jsi nepravého učinit byl přísahal, již není nepravé,

když podle práva učiněno jest:

a když se nečiní, kde činění ku zlému směřuje, tu právě pravé jest činění, když se to nečiní.

Při chybném záměru jest nejlepší jednání v tom, se s ním zas chybiti: byť nerovné to bylo, přece se ta nerovnost tím zrovna narovná, a křivota se hojí křivotou, jak ohněm chladí oheň v pálených se žilách toho, jenž se právě spálil.³⁴

Jest náboženství, jehož závazkem nám dodržovat slibů: a však tebou jest *proti* náboženství přísaháno, to tím, že proti tomu přísaháš, ve jménu čehož přísaha tvá jest, a z přísahy té činiš zaručení pro pravdu svoji proti přísaze.

Neb pravda, o níž nejsi bezpečen že *na ni* přísaháš, tě přísahou jen k tomu váže, abys nečinil tu přísahu svou křivě; jaké by rouhání bylo jinak v přísaze!

A však ty pouze k tomu přísaháš, bys křivě přísahal: a přísaha na nejvyš křivá jest, *to* plnit, co přísaháš. A protož poslední tvé sliby plnit proti předešlým – toť zpoura v tobě proti tobě jest; a lépe nelze tobě zvítězit, než ozbrojením pevné částky své, a šlechetnější, proti viklavým i kolotavým těmto vnuknutím.

A s touto lepší částkou modlitba též bude naše, jestli se ti ráčí; a pakli ne, nuž věz, že nebezpečí té kletby naší sbleskne na tebe tak pádně, že ji neseťreseš, nébrž pod černou tíží skonáš zoufalý.

Vévoda Rakouský. Aj zpoura, zpoura hotová!

Levoboček.

Což nejináč?

což teletina nezacpe tvých úst?

Ludvík. Již, otče, do zbraně!

Blanka.

V den svatby tvé?

a proti krvi, tobě snoubené?

Jakž? mají zavražděnci slaviti

ten svátek náš? Zda trouby třaskavé,

zvuk drsný bubnů, pekla rozhluky

být mají hudbou v slavný průvod náš?

Ó slyš mne, manžele! – ach jak jest nové

v mých ústech slovo „manžel“! – ve jménu

můj nikdy nevyslovil jazyk, na svých

tě prosím kolenou, ó nezbrojiž

se proti ujci mému!

Konstancie.

Na svých já

tě kolenou, jež utuženy jsou

od klečení, dauphine čacký, žádám,

ó nechtějš přerušiti rozsudek,

jejž předřídila sama nebesa!

Blanka. Ted' shledám lásku tvou. Co pohnutkou

ti silnější muž' být, než jméno choť?

Konstancie. Ba *to*, co zvedá jej, jenž tebe zvedá:³⁵

čest jeho. – Ó tvá čest, Ludvíku, čest!

Ludvík. Divím se tomu, že Váš Majestát

se ukazuje tak být váhavým,

kde vás tak vážné táhnou ohledy.

Pandulf. Na hlavu jeho kletbu provolávám ...

Král Filip. To netřeba ti činit. – Angliku, jáť od tebe již odpadám!

Konstancie. Ó krásné navrácení majestátu, jenž prvé vyhoštěn!

Eleonora. Ó mrzká zpoura Francké vrtkosti!

Král Jan. Té, Franku, pykat budeš hodiny, než dozvoní.

Levoboček. Ten starý zvoník Čas, a plechatý ten kostelník, ten Čas, zda ráčí *tak*? Nuž, pykat bude Frank.

Blanka. Jest krví obestřeno slunce; s Bohem, dne krásný! S kterou stranou jít mám já?

Jsem při obou: voj každý ruku má, a ve svém zuření, kdež obě držím, od sebe trhající mne roztrhnou.

Můj chotí, nelze mi se modlit, bys vyhrál; ujče, musímť modliti se, bys prohrál; tobě otče, zdaření já přáti nemohu; a babičko, tvým přáním úspěchu přát nebudu; kde výhra koliv jest, tam ztráta má – i ztráta jistá, než hra nastane.

Ludvík. Po boku mém – zde, kněžno, blaho tvé!

Blanka. Kde žije blaho mé, mře život můj.

Král Jan. Jdi, strýče, všechnu naši sebrat moc! –
Odejde Levoboček.

Vře ve mně, Franku, plápol zuření a vztek, jehožto znoj tak mocný jest, že nic ho neuchlácholí, leč krev, krev, jakáž nejdražší jest Francii.

Král Filip. Tvé zuření ať upálí tě dřív a změní v popel, nežli naše krev ten rozpal uhasí. Však pozor mějž; tvá troufalost ti nebezpečí strojí.

Král Jan. Nic víc, než hroziteli. – Rychle k boji!
Odejdou.

Výjev druhý.

Tam též. Rovina u Angeru.

Hluky válečné. Vstoupí Levoboček s hlavou Rakušáka.

Levoboček. Nuž, jak jsem živ, den přehorkým se stává; kýs ohnivý³⁶ čert bují po vzduchu a cedí zkázu. Hlavo Rakušáka, tu lež, než Filip sobě oddechne.

Vstoupí Král Jan, Arthur a Hubert.

Král Jan. Vem chlapce, Huberte! – Spěš, Filipe: jde útok na mou matku v stanu mém, i bojím se, že chycena.

Levoboček. Zachránil jsem ji, Milostivý pane; jest její Vysost jista, nebojte se! Jen dál, můj kníže! skrovné úsilí tu práci v šťastný konec uvede.
Odejdou.

Výjev třetí.

Hluky válečné; náběhy; pochod nazpět. Vstoupí Král Jan,

Eleonora, Arthur, Levoboček, Hubert a pánové.

Král Jan (*k Eleonore*). Tak budiž! Milost Vaše zůstaň zpět, s tou mocnou stráží. – (*K Arthurovi*) Strýčku, nehleď smutně:

babička miluje tě, a tvůj ujec ti laskav bude, jakž byl otec tvůj.

Arthur. Ó žalost ta mou matku umoří.

Král Jan (*k Levobočkovi*). Ty strýče do Angličan! napřed spěš,

a hled', než přijdem, měšce vysýpat hamižných opatů; „andílky“ jaté pusť na svobodu: tučná míru žebra ať nyní hladu dají potravu: vši proved' mocí naši plnomoc.

Levoboček. Zvon, kniha, svíce neodplaší mne, kde zlato, stříbro kývá, bych šel blíž.

Opouštím Vaši Vysost. – Modliti se budu, babičko (ač jestliže si zpomenu kdy býti pobožným), abyste hezky zdráva zůstala: a tak již ruku vaši celuji.

Eleonora. Bud', milý strýče, zdráv!

Král Jan. Bud', strýče, zdráv!

Odejde Levoboček.

Eleonora. Pojď sem, můj malý vnoučku; na slovo.

Vezme Arthura stranou.

Král Jan. Sem, Huberte, pojď! Milý Huberte, jsme tobě mnoho dlužni: v tělesné té zdi jest duše, kteráž nazývá tě věřitelem svým, a s nádavkem ti hodlá zaplatiti lásku tvou. A dobrovolná tvoje přísaha, můj milý příteli, v té utrobě zde žije, něžnou láskou kojená. Podejž mi ruku svou. Měl bych co říci, – však v *lepší* zvučnost si to zařídím.³⁷ Jakž nebe nade mnou jest, Huberte, se hanbím skoro, říci, kterak tě ve velké váze mám.

Hubert. Jsemť velice zavázán Majestátu Vašemu.

Král Jan. Však není ještě, dobrý příteli, ti příčiny, to říci; ale máš ji mít. Byť jakkoliv se loudal čas, však on mi přijde, abych prokázal ti dobrodiní. Měl bych ti co říci – leč nechme toho! Slunceť na nebi, a zpupný den, od světských rozkoší jsa obklopen, mně příliš bujný jest a plný cetek, by mne vyslyšel. Tož kdyby půlnoční zvon jazykem svým železným a ústem kovovým zahoučel „dál“! v běh noci ospalý;³⁸ a kdyby hřbitov byl, kde stojíme, ty sevřen pak tisíci křivdami; či kdyby zádu, onen chmurný duch, byl krev tvou připražil a učinil ji tížně-hustou (kteráž, jinak, po žilách sem tam tryská lehtajíc a činíc, že ten tupohlavák, smích, zajímá oči lidí a jich tváře napíná k veselosti marnivé – to k vášni, nepřátelské snahám mým); či kdybys mne moh' vidět bez očí, mne slyšet bez uší, a odpověď dát bez jazyka, užitím jen myslí, bez očí, uší, trapně zvučných slov: pak, na vzdor jasnému³⁹ dni bedlivému, bych myšlenky své přelil v prsa tvá. Však nechci, ne: – přec velmi rád tě mám, a věru myslím, ty že také mne ...

Hubert. Tak velice, že – byste cokoliv mně činit kázal, ať by třeba smrt má vázala se k mému výkonu – bych, přísám Bůh, to konat volný byl.

Král Jan. Aj což pak nevím, že bys volný byl?

Můj milý Huberte, můj Huberte,
tam na mladého toho pohled' chlapce.
Pravím ti, příteli, on hotová
jest zmije v cestě mé; a kdekoliv
má šloupne noha, leží přede mnou.
Zda rozumíš mi? Ty jsi jeho *strážce*.

Hubert. A tak jej *ostrážím*, že Vašemu
víc Majestátu v cestě nebude.

Král Jan. Smrt.

Hubert. Králi můj.

Král Jan. A hrob.

Hubert. At' není živ!

Král Jan. Již dosti. Teď bych mohl vesel být.

Rád tě mám, Huberte; aj nepovím,
co tobě chystám: měj to v paměti. –
Nuž kněžno, s Bohem! Přešlu⁴⁰ Vašemu
již Majestátu onu brannou moc.

Eleonora. Mé žehnání buď s tebou!

Král Jan. Do Anglicka

pojd', strýčku! Hubert tebe provodí,
a bude v povinnosti šetrně
ti k obsluhám. – Aj vzhůru, do Kalet!
Odejdu.

Výjev čtvrtý.

Tam též. Stan krále Franckého.

Vstoupí Král Filip, Ludvík, Pandulf a komonstvo.

Král Filip. Tak, v ryčné bouři mořem rozeznáno
jest celé loďstvo plachet spojených,
a rozloučeno ve svém sdržení!

Pandulf. Nabuďtež mužné myslí, útěchy!
Vše ještě dobře bude.

Král Filip. Aj, což může
jít dobře, po tak bídném náběhu?
Zda nejsme poraženi? město Angers
zda není ztraceno? též Arthur jat?
i mnoho drahých přátel zabito?
A nevrátil se pokrvácený
zpět Anglik do Anglie, všeliký
překácev odpor, na vzdor Francii?

Ludvík. Co vydobyl, též sobě utužil:
tak bystrý spěch, s tou veden rozvahou,
ta mírná správa v příčině tak prchlé,
jest bez příkladu. Kdo by četl, slyšel
o bitvě takové, jak tato jest?

Král Filip. Té slávy přát bych mohl Anglii,
jen kdybych vzor znal naší potupy.

Vstoupí Konstancie.

Hle! kdo tu jde? pro duši hrob, jenž ducha
věčného, na vzdor její vůli, drží
v těsného dechu mrzkém zajetí.

Prosím vás, kněžno, pojd'te se mnou, pryč!

Konstancie. Teď hledětež, jaký konec vzal váš mír.

Král Filip. Ó ztište se, dobrá Konstancie:
šlechtná kněžno, mějtež útěchu!

Konstancie. Nic nechci rady, nechci pomoci
nad onu, kteráž radu všelikou
ukončí... pomoc pravou: smrt a smrt. –
Ó smrti duchu libý, rozmilý!
ty vonný puchu, zdravá hniloto!
se svého lože věčné noci vstaň,
ty blaha závistníku strašlivý;
chci ohavné tvé kosti líbati,
dát oči své do dutých očnic tvých,
na tyto prsty vstrčit prsteny

z tvých hospodářů, červů; ucpati
ten otvor dechu prachem hnusivým,
a zdechlou příšerou být jako ty.
Pojď', škleb se na mne; buduť mysliti,
že usmíváš se, a co choti tvá
tě budu celovat. Pojd' ke mně, pojd',
kochánku strasti!

Král Filip. Ó krásná trpitelko, ztište se!

Konstancie. Ne, nechci, dokud k rozkřiku mám dech. –

Kéz v hromových jest ústech jazyk můj;
ó pak bych žalem⁴¹ rozdechvěla svět,
tu krutou kostru ze snu třásala,
jež slabých ženy hlasův slyšet nechtíc
voláním vdovy pohrdá.

Pandulf. Jevíte, kněžno, šílenost, ne žal.

Konstancie. Ty „svatý“ nejsi, že mi takto lžeš.

Já nejsem šílená: ty vlasy zde,
co rvu, jsou mé; Konstancie mé jmeno;
já Geffreyova byla choť; a syn
můj – mladý Arthur, a ten ztracen jest.
Já nejsem šílená. Ó nebe dejž,
bych byla! pustilať bych z paměti
snad sebe samu; ó kéž bych to mohla:
na *jaké* bych pak zapomněla hoře! –
Kaž mudretví, jež by mne zšílilo,
a, kardinále, za Svatého máš
být vyhlášen; neb šílená že *nejsem*
a při tom hoře cítím, rozumná
má částka vytrasuje prostředků,
jak bych se těchto bolů sprostila,
a vyučuje mne, se probodnout
či oběsit se. Kdybych šílená
já byla, syna svého z paměti
bych vytratila, aneb v šílení
bych za něj dítko v hadrách vážila.
Já nejsem šílená: až dost a dost
každého žalu různou cítím ránu.

Král Filip. Podvažte kadeře! – Ó jakou lásku

v těch vlasů krásné vidím hojnotě!
Kde kapka stříbra⁴² náhodou jen spadla,
se deset tisíc družných praménekův
ku kapce klíží v žalu spolčeném,
jak nerozlučně, věrně milující
se pevně drží sebe v nehodách. –

Konstancie. Nuž do Anglie, chcete-li.

Král Filip. Podvažte vlasy.

Konstancie. Ba učiním; a proč tak učiním?

Když jsem je z vazby rvala, hlasitě
jsem zvolala: „Kéz tyto ruce mé
tak z vazby syna mého vybaví,
jak vlasům těmto daly svobodu!“
Však nyní svobody jim závidím
a zpět je zase v jejich pouta dám,
že ubohé mé dítko věznem jest. –
Já, otče kardinále, slyšela
vás říkati, že v nebi přátele
své spatříme a poznáme. Když tak,
pak svého synáčka zas uvidím;
neb od té doby, co se narodil
Kain, první mužské dítko, k tomu až,
co od věcerejška dýše, stvoření
tak milostné se nenarodilo.
Však teď' mé poupě shlodá strasti rak,
a rodnou krásu s líček odpudí,
že bude vpádlý vyhlížet co duch,
tak hubený a mdlý, jak mrazení

při zimmnici: tak sejde se světa;
a když tak vstane, a já v nebeském
jej dvoře potkám, nepoznám ho víc:
a protož nikdy, nikdy nespátřím
již rozmilého svého Arthura.

Pandulf. Ceníte příliš bezbožně svou strast.

Konstancie. Tak mluví mi, kdo nikdy neměl syna.

Král Filip. Kocháte žal svůj, jako dítě své.

Konstancie. Žal plní místo vzdáleného dítěta:

on v lůžku jeho leží, se mnou se
prochází sem tam, po něm hovoří,
mně všechny jeho stránky spanilé
uvádí na paměť, a jeho šat,
teď prázdný, plní jeho postavou;
mám tedy proč, bych žal svůj kochala.
Již buďte zdraví! Kdyby ztráta vás
ta potkala, co mne, já lepší vám,
než vy mně zde, bych dala útěchu. –
Šperk tento nechci na své hlavě mít,
kdež rozrušena tak jest mysl má.
Ó Bože! Arthure, mé dítě, synku!
má slasti, živote, můj pokrm,
mé všechno na světě, ó útěcho
ty vdovství mého, v strasti úlevo!

Odejde.

Král Filip. Bojím se, že si něco učiní;
i půjdu za ní.

Odejde.

Ludvík. Víc není slasti pro mne na světě:

mne život mrzí, jako báchora,
jež, vypravovaná zas podruhé,
sluch ospalému tíží umdlený.
A trpká potupa tak zkazila
chuť sladkou toho světa, že mi vše
jest pouze trpkostí a potupou.

Pandulf. Před uzdravením z těžké nemoci,

ba v dobu, když se zdraví navrací,
jest její propuknutí nejprudší;
a zlé, když se již loučí, nejhorším
se jeví nade vše v svém odchodu.
Co ztratili jste ztrátou toho dne?

Ludvík. Dny všechny slávy, blaha, rozkoše.

Pandulf. To byli byste jistě, kdybyste

jej byli vyhráli. Ne, nikoliv:
když nejvíc přeje štěstí člověku,
pohlíží na něj okem hrozným.
Nad uvěření jest, co ztratil Jan
tím, co tak čistý zisk mu zdá se být.
Aj, zda vám není žal, že Arthura
má v zajetí?

Ludvík. Tak srdci mému žal,
jak on se těší, že jej v moci má.

Pandulf. Jest, jako krev, též *mysl* vaše mladá.

Nuž mluvit duchem věstným poslyš mne;
sám toho dech, co nyní promluví,
prach všecken, každé stéblo, závadu
i nejmenší ti z cesty odvěje,
jež k Anglickému trůnu upřímo
tvou nohu povede: a proto slyš!
Jan ve své moci drží Arthura;
a dokud vřelý život v dítěte
pohrává žilách, nelze Janovi,
jenž na svém není místě, hodinu
ba chvíli, mžik, si dýchnout v pokoji.
Kdy žezlo rváno rukou nepravou,
takž musí bouřlivě být hájeno

jakž obdrženo jest; a na kluzkém
kdo stojí místě, k žádné opoře
se mrzké nezdráhá, by vzhůru stál.
By Jan stát mohl, padnout musí Arthur.
Být musí tak; neb jinak nemůž' být.

Ludvík. Co získám však, když mladý padne Arthur?

Pandulf. Pak, právem kněžny Blanky, choti vaší,
vám nastoupit na Arthurovo právo.

Ludvík. A ztratím vše, i život, jako Arthur.

Pandulf. Jak zelené jste mlázi v světě starém!

Jan pletichaří *pro vás; s vámi se*
i spiknul čas: neb kdo svou spásu v krev
namáčí věrnou, jiné neshledá
než spásy nevěrné i krvavé.

Ten skutek, tak zle zrozen, ochladí
vše srdce lidu jeho, zmrazí tak
jich horlivost, že kdyby pohoda
dost malá vzešla k říše skácení,
lid s přítulností se jí uchopí.

Ni přirozený výpar na nebi,
ni zvůle přírody, den mračlivý,
ni sprostý vítr, zvyklá příhoda –
jimž nestrhli by přirozený původ,
jim říkajíce „zjevy ve vzduchu,
a divy, znamení a obludy,
a proroctví i nebes jazyky“,
jež Janu zjevně pomstu hlásají.

Ludvík. Což, jestli nedotkne se života
mladého Arthura, pokládáje
se jistým, když jej ve své vazbě má.

Pandulf. Ó pane, o vašem jak příchodu
jen uslyší – a byť i do té chvíle
mladistvý Arthur nebyl sprovozen, –
v tu zprávu skoná. Tím se od něho
vše lidu srdce zpourou odkloní,
i zlíbá rty té změny neznámé,
a zkluje mocný důvod zpourey, vraždy
si z konců prstův Jana krvavých.
Jest, jako bych již viděl na nohou
to celé zmatení. A jaké lepší
jsou věci na líhnutí v prospěch váš,
než jmenoval jsem! – Bastard Faulconbridge
teď v Anglicku jest, loupí kostely,
uráží mysl zbožnou. Kdyby tam
jen hrstka Franků byla ve zbrani,
co ptačí volání by deset tisíc
k své straně přivábili Anglikův,
jak špetka sněhu, kolem válená,
hned roste v horu. Čacký dauphine,
ku králi se mnou pojd'te. K podivu,
co z jejich rozkvašení učinit
se všechno nyní dá, kdež jejich duše
jsou plny hněvu v míře vršité.
Nuž, do Anglie. Popudímť já krále.

Ludvík. Kde mocní důvodově bývají,
se neobvyklí dějí skutkové.⁴³
Již pojd'me: za pravé co vy uznáte,
v tom krále odporného neshledáte.

Odejdou.

JEDNÁNÍ ČTVRTÉ.

Výjev první.

Northampton. Světnice na hradě.

Vstoupí Hubert a dva posluhové.

Hubert. Rozpal mi tato železa; – a ty se postav za čaloun. Když v podlahy zadupnu lůno stopou, vskočte sem, a chlapce, ježto u mne najdete, přivažte pevně tady k stoličce. Jen pozor! a již na svou jděte stráž!

První posluha. Za skutek, doufám, vaše plnomoc že zodpoví.

Hubert. Nekloudné rozpaky!
Nic strachu nemějtež: jen do toho! –

Odejdou posluhové.

Mladíku, pojd'te ven; mám s vámi mluvit.

Vstoupí Arthur.

Arthur. Dobrého jitra, Huberte!

Hubert. Dobrého jitra, malý princí!

Arthur. Tak malý princ (jenž má tak velké právo být víc než princ), jak možno jen. – Jste truchliv.

Hubert. Bylť jsem již veselejší.

Arthur. Bože můj!
nemělt' by, tuším, nikdo než já truchlit;
ač pamatuji, když ve Francii
jsem byl, že mladí páni rádi byli
tak truchliví jak noc, jen z vrtochu.
Při křesťanské mé víře, kdybych já
byl mimo vězení a ovce pásł,
tak vesel byl bych, jak je dlouhý den.
To bych i zde byl, kdybych neměl starost,
že ujec obmýšlí mi horší žal.

On přede mnou má strach, a před ním já.

Zda vina má, že Geffreyův jsem syn?

Ne, jistě ne; a kdyby nebe chtělo,
rád byl bych synem *vaším*, kdybyste
mně *vy* jen, Huberte, chtěl milovat.

Hubert (stranou). Když mluvit budu s ním, řeč jeho prostá mou zbudí litost, která mrtva leží: chci tedy zhurta, bych to odbyl již.

Arthur. Jste churav, Huberte? jste bledý dnes.

Ba rád bych, byste trochu postonal,
bych u vás, bedliv, seděl celou noc:
víc miluji vás jistě než *vy* mne.

Hubert (stranou). Řeč jeho zabírá se v prsa má. –
Zde toto čtěte, princí Arthure!

Ukazuje mu list.

(*Stranou*) Nu, toku zpozdíly! ty odstrkáš pryč muku nelitostnou ze dveří!

Jít musím zkrátka, sic můj úměr v outlých mi slzách ženských z očí vykape. –

Nemůžete to číst? což není to překrásně psáno?

Arthur. Příliš krásné jest,
Huberte, na tak bídný obmysl.
Vypálit máte žhavým železem
mně obě oči?

Hubert. Mladý hochu, mám.

Arthur. A učinit to chcete?

Hubert. Ano, chci.

Arthur. A máte k tomu srdce? Hlava-li vás bolela jen, obvazoval jsem vám čelo šátkem svým (jenž nejlepší byl můj, i vyšívala mi jej kněžna) a nechtěl jsem ho na vás nikdy víc. Já rukou v pŕlnoci vám hlavu držel; jak bdělé chvílky činí hodině, jsem poháněl čas líný zas a zas, i říkal: „Co vám jest? a kde vás bolí?”

neb čím vám z lásky mohu prospěti?“

Syn mnohý chudce byl by ležet zůstal;

vás v nemoci však ošetřoval princ.

Snad myslíte si, že má láska byla

jen zchytralá, a nazvete to lstí:

nuž myslíte si tak, dle vůle své;

když nebe žádá, byste zle mi činil,

musíte ovšem. – Pálit chcete mi

ty oči, které nikdy nehlídly

ni nehlídnou na vás škaredě?

Hubert. Já na to přísahal, a žíhávým

je vypálit vám musím železem.

Arthur. To nelze, leda v železný ten čas.

I železo, ač palem žhoucí, k očím

se blížíc těm, by pilo slzy mé,

a zhasilo by hněv ten ohnivý

i v samém výplodu⁴⁴ mé nevinny:

ba, napotom, by uhryzla je rez,

že mělo oheň k žalu očí mých.

Zda tužší, tvrdší jste, než kovaně

to železo? I kdyby anděl sám

byl ke mně přistoupil a řekl mi,

že Hubert vyhladí mé oči, nebyl

bych jemu uvěřil, ba žádnému

leč Hubertovu pouze jazyku.

Hubert (dupne). Sem pojd'te!

Vstoupí opět posluhové s provazy, železnými nástroji a t. d.

Čiňte, jak jsem kázal vám.

Arthur. Ó pomoc, pomoc, Huberte! neb mé

již hynou oči pouze pohledem

ukrutným těchto mužův krvavých.

Hubert. Sem, já řku, dejte železo, a zde

jej svažte!

Arthur. Ach, nač vám třeba divé hrůzy té?

Nechci se zpouzet, tichoukny chci být.

Pro nebesa, nedejtež, Huberte,

mne vázat. Huberte, ne! slyšte mne:

ach odežeňte tyto muže pryč,

a tiše jak beránek posedím.

Hnout nechci se, ni cukat, ani ceknout,

ni zlobně na železo pohledět.

Zažeňte muže ty, a prominu

vám všechno trýznění, mně činěné.

Hubert. Odstupte ven; nechtež mne pouze s ním.

První posluha. Od takového činu rád jsem pryč.

Odejdou posluhové.

Arthur. Ach, tuť jsem odlísnil si přítele:

má děsný hled, však srdce citlivé. –

Zpět volejtež jej, by svou útrpností

oživil vaši.

Hubert. Nuže, mladíku,

chystejte se!

Arthur. Což není pomoci?

Hubert. Té není, leda oči ztratiti.

Arthur. Kěž, nebe! v oku máte mrvu jen,

či zrnko, prášek, mušku, vlásek běžný,

neb jinou vadu v drahém smyslu tom!

Pak, cítě malých věcí bouři zde,

znát byste musel zlovůle své hrůzu.

Hubert. To slib váš? Nuže! ani slova víc!

Arthur. Nemůže, Huberte, dvou jazykův

řeč výmluvná dost hájit oči dvě:

nedejte, Huberte, mně mlčet, ne;

či třeba jazyk vyřízněte můj,

jen když své oči mohu podržet.

Ó šetřte oči mých; byť proto jen,

bych stále na vás mohl hleděti.
Hle, nástroj věru již je studený;
víc by mi neublížil.

Hubert. Mohu jej
rozpálit, chlapče.

Arthur. Ó to jistě ne;
sám oheň hořem již se umoil,
že, k dobrému jsa stvořen, sloužití
má k nezaslouženému násilí.
Pohleďte sem, jak v uhlu doutnavém
již není zloby více; nebes dech
již ducha jeho zhasil, posypav
mu hlavu kajicnosti popelem.

Hubert. Můj dech jej může, chlapče, oživit.

Arthur. To čině byste spůsobil, že by
se zarděl – styděním se zapálil
nad vaším, Huberte, tím úkonem;
ba, jiskry by as prskal v oči vám,
a jako hafan, hnaný do boje,
by chňápnul pána svého, jenž ho štve.
Vše to, čím žal mně chcete učinit,
vám službu vypovídá; pouze vy
nemáte slitování, jakéž jeví
sám krutý oheň, železo – ty tvory,
jež k nelitostným zvykům určeny.

Hubert. Měj zrak, bys žil! tvých nedotknu se očí
pro všechny ujce tvého poklady:
ač přísahal i umínil jsem, hochu,
že vypálím je tímto železem.

Arthur. Ó nyní hledíte zas jako Hubert;
tu celou dobu byl jste přestrojen.

Hubert. Nic více: ticho již! I buďte zdrav!
Váš ujec smí jen vědět, že jste mrtev:
psy slídné klamnou zprávou nasytím.
Spi, drahé dítě, klidně v bezpečí,
že Hubert pro vše zboží na světě
ti neublíží.

Arthur. Ó nebesa! – Mé díky, Huberte!

Hubert. Nic! ticho! Vejdi se mnou v potajnosti;
ač pro tebe se zpouštím bezpečnosti.
Odejdou.

Výjev druhý.

Tam též. Nádherná síň v paláci.

*Vstoupí Král Jan, korunován. Pembroke, Salisbury a jiní
pánové. Král Jan sedne na přestol.*

Král Jan. Zde nově sedíme, tož korunou
zas nově zdobeni; i doufáme,
že na nás hledí oči veselé.

Pembroke. To „nově“ – kdyby bylo Výsostem
se neráčilo jinak – jednou nazbyt;
neb korunován byl jste před tím již,
a nikdy královská ta vznešenost
vám sňata nebyla; též věrnost lidu
nižádné neskvrnilo zbouření;
nemátla zemi nová naděje
ve změnu žádanou ni v lepší stav.

Salisbury. A protož nádherností dvojitou
být obveden; důstojnost lemovat,
jež bohatá již byla; čisté zlato
zas pozlácovat; barvit lilii,
a na fialku vůni sypati;
led hladit, aneb jinou barvu duze
přidávat, nebo hledět svíčky světlem
vykrášlit nebes oko spanilé:
jest marnotratná, směšná výtržnost.

Pembroke. Krom toho, že se žádost královská
vám státi musela, jest výkon ten
jak stará pohádka, jež poznovu
se vypravuje a při posledním
svém opakování jen omrzí,
jsouc vnučována v nepříhodný čas.

Salisbury. Tím starobylá dobře známá tvář
se velmi hyzdí dávné prostoty,
a – jako obrácený vítr loď –
to různě otáčí běh myšlenek,
zaráží rozvahu a léká ji,
i činí zdravé zdání choravým
a pravdu podezřelou kladením
tak novotného roucha na sebe.

Pembroke. Když dělník rád by učinil věc líp
než dobře, mate obrat v baživost,
a často, když se chyba vylmouvá,
se chyba zhoršuje tou výmlouvou:
jak záplaty, na malý roztrh dané,
víc ohavují vady zakrytím,
než vada sama před tou záplatou.

Salisbury. My, než jste nově korunován byl,
jsme radili v ten směr; však Výsost Vaše
to zvrhnout ráčila, a vespolek
jsme spokojeni: neboť všeliká
část *vůle* naší tím se zastaví,
v čem Vaší Výsosti jest *volení*.

Král Jan. Proč korunován jsem zas podruhé,
již některé jsem dal vám důvod,
a za mocné je kladu: jiných víc
mocnějších o to, oč má bázeň menší,⁴⁵
vám nadto zjevím. Zatím žádejte,
v čem – asi vadném – chcete opravu,
a poznat máte, kterak žádost vaši
jsem volný slyšet a k ní svoliti.

Pembroke. Pak já (co jeden, jenž těch jazyk jsem,
bych přání hlásal srdci jejich všech),
jak pro sebe, tak pro ně, nade vše
pak pro bezpečí vaše, k němuž já
i oni nejlepší své snahy pneme,
vás celým žádám srdcem, abyste
již na svobodu pustil Arthura;
jehožto vazba dráždí reptavé
rty nespokojenosti, zapouštět
se v nebezpečný *tento* úsudek:
„Když máte *po právu*, co s pokojem
držíte, proč as vaše bázlivost
(jež za křivdou prý chodí v zápětí)
vás pudí, uzavírat vašeho
bratrovce outlého, i jeho dny
divoškou neznalostí dusiti
a odpírati jeho mladosti
zisk bohatý dobrého cvičení?“
By doby nepřátelé nebrali
to na zámínku pěknou, dovoltež
nám prosbu (ješto k ní jste vyzval nás):
za jeho svobodu vás žádati.

Král Jan. Tak budiž: mladost jeho svěťuji
vám k správě. –

Vstoupí Hubert.

Co nového, Huberte?

Hubert šeptá králi.

Pembroke. To onen jesti muž, jenž krvavý
měl skutek vykonat: on plnomoc
svou jednomu ukázal z přátel mých.
Hle obraz bezbožného zločinu,

a proklatého, žije v jeho oku:
to pohlížení jeho, sevřeně,
stav jeví rozbouřené utroby;
a bázliv tuším, že již učiněno,
co jsme se báli, že měl učinit.

Salisbury. I barva krále mizí a se vrací
zpět – mezi záměrem a svědomím,
jak hlasatelé mezi dvojím šikem
přestrašným. Vášeň tak je dozralá,
že nevyhnutně musí propuknout.

Pembroke. Když pukne, strach mám, že co hnusný hnís
smrt vyjde přemilého dítěte.

Král Jan. Nám držet nelze smrti silnou ruku. –
Ač, milí páni, žije vůle má
ku poskytnutí: splnění té prosby,
již máte, mrtvo zhybnulo. On dí,
že Arthur této noci dokonal.

Salisbury. Ba ovšem; však jsme byli ve strachu,
že nezhojí se jeho choroba.

Pembroke. Ba arcí, slyšeli jsme, jak byl hoch
již na umření, nežli nemocným
se znal. To žádá oučtů složení
zde nebo tam.

Král Jan. Co supíte tak na mne čela příkrá?
Či mníte, že mám nůžky osudu?
Zda kázat mohu tepnám života?

Salisbury. Zde patrně hra klamná; hanba pak,
že „velkost“ ji tak hrubě provádí.
Ať ve hře vám se daří! – a tak s Bohem!

Pembroke. Posečkej, lorde Salisbury, jdu těž,
bych ubohého toho dítěte
dědictví hledal, jeho maličké
království hrobu, jenž mu vnucen jest.
Krev, již ten šířý ostrov náležel,
tři stopy z něho má. Ó zlý ten svět!
To nelze snést: a žal nás všechny hromí,
že dřív, než nadání, se věc ta zlomí.

Odejdou pánové.

Král Jan. Ti hoří hněvem. Jest mi toho žel:
krev nedává pevného základu,
a život nepojištěn smrtí jiných.

Vstoupí Posel.

Máš oko děsné. Kde jest ona krev,
již viděl jsem v těch tvářích bydleti?
Tak mračnou vyjasnití oblohu
bez bouře nelze: vyříť hromy své! –
Jak jde vše ve Francii? ...

Posel. ... Z Francie

jde do Anglicka. Ještě v žádný čas
sehnána v zemi kteréš nebyla
na cizí výpravu moc taková.
Dle vás se přiučili pospěchu;
neb, kde jste o přípravách slyšet měl,
jde zpráva, že již všichni přistali.

Král Jan. Ó kde se naše zvědstvo opilo?
kde dřímalo? Kde péče matky mé,
že ve Francouzsku vojsko takové
se sehnalo, než o tom zvěděla?

Posel. Můj kníže, ucho její zacpal prach:
prvního dubna vaše zemřela
již matka šlechtná; a slyším, králi,
že kněžna Konstancie tři dni dřív
též dokonala v šílení: to však
jsem matně slyšel z mluvy pověsti;
i nevím, zda to pravda jest či lež.

Král Jan. Svě zastav spěchy, strašná Příhodo!

Ó se mnou spoj se, nežli ukojím
ty nespokojené své šlechtice. –
Jak! matka mrtva! Kterak divoce
pak ve Francouzsku chodí vláda má! –
Pod jakým vůdcem přišel Franků voj,
jenž k zemi přistal, jak to pravdou díš?

Posel. Jest vůdcem dauphin.

Vstoupí Levoboček a Petr Pomfretský.

Král Jan. Zlými zprávami
mně závrat' zbouřils. – A co říká svět
o *vašich* činech? *Vic* mi necpete
zlých novin do hlavy: již plna jest.

Levoboček. Nuž, je-li ouzko vám *to* slyšeti,
co nejhorší: pak nechať nejhorší
vám, neslyšeno, padne na hlavu!

Král Jan. Poshov mi, strýče: byl jsem zaražen
pod proudem; a však nyní povznešen
nad příval ten zas dýchám poznovu,
a mohu každý jazyk vyslyšet,
ať již mi vypravuje cokoliv.

Levoboček. Jak se mi při duchovních zdařilo,
ať jeví množství peněz sehnaných.
Leč jak jsem cestu zemí konal sem,
shledávám, že lid v divném vrtochu
posedlý řečmi jest, pln matných snů,
proč strach má, neznaje, přec ustrašen.
Zde prorok, jejžto s ulic Pomfretských
jsem s sebou přivedl, jej naleznuv,
jak mnoho set jich za ním v patách šlo,
kterýmžto zpíval v rýmech drsnatých
a hrubě-vřískavých, že v poledne
před nejbližším „Na-nebe-vstoupením“
svou Vaše Výsost složí korunu.

Král Jan. Ty marný snáří, proč tak učinils?

Petr. Že napřed vím té pravdy splnění.

Král Jan. Pryč, Huberte, s ním; do vazby ho dejž,
a v poledne v den onen, kdežto dí
že vzdám se koruny, ať oběšen!
Pod jistou stráž ho dej, a vrať se zas;
neb potřebuji tě. –

Odejde Hubert s Petrem.

Ó milý strýče,
zda slyšels vůkol zvěst', kdo přirazil?

Levoboček. Frank, pane můj: tak ve všech ústech zní.

Leč i lord Bigot a lord Salisbury
mne potkali, majíce oči rudé
tak, jako oheň nově znicený;
i jiní, kteří hrobu Arthura
šli vyhledat, jenž této noci prý
byl vašim ponuknutím usmrcen.

Král Jan. Jdi, milý strýče, jdi,
a hled' se v jejich spolky vedrati.
Znám cestu, lásky jejich získat zas;
přiveď je ke mně.

Levoboček. Chci je vyhledat.

Král Jan. Nuž rychle! s lepší nohou ku předu!
Necht' proti sobě nemám poddaných,
když cizí nepřítel má města děsí
smělého vpádu strašnou nádherou.
Co Merkur přilož křídla na paty,
a jako myšlénka zpět ke mně leť.

Levoboček. Duch času přiučí mne pospěchu.

Odejde.

Král Jan. Tak šlechtic mluví čilý, statečný. –
jdi za ním; nebo posla bude mu
snad mezi mnou a pány potřebí,

a tím buď ty.

Posel. Rád, králi, od srdce.

Odejde.

Král Jan. Má matka mrtva!

Vrátí se Hubert.

Hubert. Práví se, kníže můj, že patero měsíců vidět bylo v tuto noc: to stálých čtvero, kdežto pátý z nich se kolem vířil v divném pohybu.

Král Jan. Že patero měsíců?

Hubert. Starcové a staré ženy z toho v ulicích zlé události předpovídají. Smrt prince Arthura všem v ústech zní; mluvíce o něm vrtí hlavami, a vzájem do uší si šeptají; a který mluví, za kloub⁴⁶ popadá tu posluchače svého, kdežto ten, jenž poslouchá, se tváří strašlivě – to se svažtělým čelem, s kýváním a v kolo točenýma očima. Já viděl, kovář kterak s kladivem stál takto, ješto zatím stydalo mu na kovadle jeho železo; i otevřeným ústem polykal krejčího zprávu, který, s nůžkama a mírou v ruce, stál tu v pantoflích (jež kvapně uchvácení zmateně mu na nepravé nohy vrazilo⁴⁷), řka, na tisíce Franků bojovných že v Kentu stojí k bitvě hotových. A jiný řemeslník vyzáblý i nemytý mu vpadá do řeči, a hovoří, že Arthur mrtev jest.

Král Jan. Co chceš mi těchto strachů nahnati, smrt Arthura mi pořád čítaje?

Tvá vraždila jej ruka. Ač jsem silnou měl příčinu, bych přál si jeho smrti: tys neměl žádné, bys jej usmrtil.

Hubert. Že žádné, kníže můj?

Jak? zda jste vy mne k tomu nepudil?

Král Jan. Ó jest to kletba králů, otroky mít za sluhy: ti z jejich vrtochů hned berou plnomoc, by vloupili se do krvavé stavby života, by zamrknutí vyšší moci v zákon vykládali, by pohroznivého hned smysl *majestátu* znali v tom, když *ten* as náhodou se zamračí, víc nevrlý než schválnou rozvahou.

Hubert. Zde k činu ruka vaše, s pečeti!

Král Jan. Ó poslední až účet skládati se bude mezi zemí, nebesy, pak bude k zatracení ruka ta i s pečeti tou svědčit proti nám. Jak často pohled v nástroj zlého činu již působívá, že se činí zle!⁴⁸ Ty kdybys nebyl býval zde, co člověk, jenž k hanebnému skutku lizován, co výbrak značen rukou přírody, nebylt' bych na tu vraždu připadl. Však že jsem znamenal tvou mrzkou tvář, a shledal, krvavého lotrovnství že schopen jsí a vtipný užít dáš se k nebezpečí: zlehka o smrti jsem Arthurově k tobě prohodil.

Ty, chtěje králi sebe zavděčit, jsi k vraždě prince neměl svědomí!

Hubert. Můj kníže ...!

Král Jan. Jen kdybys hlavou býval zavrtěl, jen pomlčel, když temně mluvil jsem o zámyslu; ba kdybys pochybně byl pouze oko upřel na mou tvář, tím jako vybízej, abych řeč svou zřetelnými slovy projevil: pak hluboké by bylo hanbení mne sklálo v němotu a způsobilo, že bych byl přetřhl svou řeč; a ten strach tvůj by *ve mně* též byl zbudil strach. Ty však mým znamením jsi srozuměl, a s hříchem smlouval jsi se v znameních; ba, bez rozpaků, srdcem svolil jsi a důsledně též rukou surovou, ten spáchat čin, jež jazyk oboj náš pokládal za mrzké jen jmenovat. S mých očí pryč, ať nevidíš mne víc! Opouští mne má šlechta, říše má jest na boj zvána cizích vojův šikem při samých branách: a zde v ústrojí té *těla* dědiny, v *tom* království, v těch mezích krve, dechu, odbojnost a zemská zpoura mezi svědomím a strýce mého smrtí vládu má.

Hubert. Na jiné nepřátele zbrojte se; neb s duší vaší způsobím vám smír.

Princ Arthur živ, a tato ruka má panensky čistá ruka posud jest, již rudé šplihy krve poskvrní. V tu utrobu se ještě nevtačil pud strašný vraždivého myšlení. Vy přírodu jste tupil v tváři mé, jež, byť i drsná zevně, spanilejší ukrývá smysl, nežli masařem se státi nevinného dítěte.

Král Jan. Že Arthur živ? Ó rychle k peerům spěš!

Tu zprávu vrhni v jejich palný vztek, a k poslušnosti je zas ukrotiž. Odpusť mi výklad, ježto činila na podobu tvou moje vášnivost; neb slepý byl můj vztek, a oči mé, jež, zakalené, snily o krvi, za hroznějšího měly tě, než jsi. Víc žádnou odpověď! leč v komnatu mou přiveď lordy hněvné; pádem pryč! Ó *zdlouhavo* jest moje doléhání: uhánějž *rychleji* tvé pospíchání.

Odejdou.

Výjev třetí.

Tam též. Před hradem.

Vstoupí Arthur, na zdech.

Arthur. Zeď vysoká; však dolů skočím přec. – Mějž, dobrá půdo, se mnou útrpnost, a nic mi neuškod'! – Jen málo jich, snad nikdo, kterýmž bych byl povědom; a třebať bych to byl, však přístroj ten plavčikův docela mne přetvořil. Mám z toho strach; však odvážím se přec. Když seskočím a oudův nezlomím, pak na tisíce k svému útěku již najdu cest. Aj stejně z toho mám, ať útekem či vězeň dokonám.

Skočí dolů.

Ó běda mně!

V tom kamení zde ujcův duch se hostí. –
Mou duši přijmiž nebe, vlast mé kosti!

Skoná.

Vstoupí Pembroke, Salisbury a Bigot.

Salisbury. Sejdu se, páni, s ním⁴⁹ v Sankt-Edmund's-Bury.

V tom naše spása jest, a nutno nám
se toho přátelského návrhu
v tu nebezpečnou dobu uchopit.

Pembroke. Kdo přinesl ten list od kardinála?

Salisbury. Tož hrabě Melun, šlechtic Francouzský,
jenž dauphinovu lásku šířeji
mi líčí ústně, než ty řádky zde.

Bigot. Toť zítra ráno vstříc mu půjdeme.

Salisbury. Či spíše *tudíž* pryč! neb, pánové,
dva celé dni až k němu cesty jest.

Vstoupí Levoboček.

Levoboček. Nuž ještě jednou dnes vám pozdrav buď,
vy, choří pánové!⁵⁰ Král vzkazuje
vám po mně, hned se k němu dostavit.

Salisbury. Král sám se zbavil nás. My nechceme
plášť hříchem skvrněný mu vroubiti
svou čistou ctí, ni kráčet za nohou,
jež, kudy chodí, stopy krvavé
nechává za sebou. S tou vraťte se
mu zprávou. Známo nám již nejhorší.

Levoboček. Ať jakékoli vaše myšlení,
však myslím, nejlepší je „dobré slovo“.

Salisbury. Nic „slušný způsob“, žal teď pravdu má.

Levoboček. Však v žalu vašem málo pravdy jest;
a protož by vám právem slušelo,
mít „slušný způsob“.

Pembroke. Aj pane, také netrpělivost
své výsadné má právo.

Levoboček. Pravda jest;
by svému pouze pánu škodila,
a jinak nikomu.

Salisbury. To žalář ten.

(Spatře Arthura) Kdo to, jenž leží zde?

Pembroke. Ó smrti, jížto dáno, knížecí
se čistou pyšnit krásou! Nechová
zem jámy, jež by čin ten ukryla.

Salisbury. Hle, vražda, jako sama na skutek
svůj nevražíc, jej klade na odív,
by pobouzela k toho pomstění.

Bigot. Aneb když odsoudila ke hrobu
tu spanilost, ji příliš knížecí
a drahocennou pro hrob shledala.

Salisbury *(k Levobočkovi)*. Co vy, Richarde, mníte? Viděl jste,

či slyšel, četl, či jste mohl jen
si pomyslit? či teď as myslíte,
ač vidíte, co zde vám viděti?

Zda mysl, tento předmět nemajíc,
by mohla stvořit jiný podobný?

Toť samo týmě jest i výšina
i vrchol – ano vrchol vrcholu
na erbu vraždy; mrzkost nade vše
to krvavá, nejpustší surovost,
i nejspustlejší kousek, jakého
vzteku sloupo-oký, běsnost jiskravá
kdy slzám jemné strážně podala.

Pembroke. Vše vraždy, co jich bylo, omluveny
jsou *touto* zde; a *ta*, tak jediná,
jíž rovně není, dodá svatosti
a čistoty těm hříchům, jichž budoucí

čas ještě nepočal; i učiní

jen žertem smrtelné krve-prolití,
kdy s mrzkým srovnáno *tím* pohledem.

Levoboček. Jest prokletý a krvavý to čin,
bezbožný skutek ruky stížené:
ač skutek-li to, *rukou* konaný.

Salisbury. „Ač skutek-li to, rukou konaný?“ –
Však zasvitlo nám, jak se skončí věc.

To ruky Hubertovy mrzký čin;
leč návrh, vnuknutí od krále jest:
z jehožto vazby táhnu duši zpět,
zde poklekaje před tou ssutinou
drahého života, před bezdechou
i velebností jeho dýchaje
kadidlo slibu, posvátného slibu,
že neokusím slasti světa dřív,
že nedám dřív se tknouti rozkoší,
že oddech, klid mým druhem nebude,
než této ruce⁵¹ dodám slávy té,
že připojím k ní pomsty ozdobu.

Pembroke a Bigot. A zbožně duše naše stvrzují
ta slova tvá.

Vstoupí Hubert.

Hubert. Jsem celý říčný spěchem, pánové,
vás hledaje. Jest Arthur živ, a král
mne poslal pro vás.

Salisbury. Ó ten nestoudný,
jenž, ani smrti v tvář, se nezardí! –
Pryč, mrzký zlosyne ty! tíhni dál!

Hubert. Já nejsme zlosyn.

Salisbury *(tasí meč)*. Zdaž mám loupit zákon⁵²?

Levoboček. Váš meč je lesklý, pane: zastrčte jej.

Salisbury. Nic, až jej vrahu vrazím do kože.

Hubert. Zpět, lorde Salisbury! i pravím, zpět!
Živ Bůh, můj meč tak ostrý tuším jest,
jak váš. Nerad bych, pane, byste sám
se zapomněl, a nebezpečnost mého
chtěl zkoušet důvěrného hájení;
sic, vašeho si vzteku všímaje,
bych vaši důstojnost a čestný stav
i vaši výsost pustil z paměti.

Bigot. Pryč, mrvo! vyzýváš ty šlechtice?

Hubert. Ne, jak jsem živ; však troufám nevinný
svůj život hájit proti císaři.

Salisbury. Tys vrah.

Hubert. Nedejte, bych jím byl; leč posud nejsem.
Či koliv jazyk mluví křivdivě,
tent' pravdy nemluví, – kdo nemluví,
je lhářem.

Pembroke. Sekejtež jej na kusy!

Levoboček. Ať mír jest, pravím.

Salisbury. Stup, Faulconbridgi, stranou! sic tě zmáchám.

Levoboček. Spíš čerta zmáchal bysi, Salisbury.

Jen ty se na mne škleb, jen nohou hni,
či prchlost naved' svou, mne potupit:
a zabiju tě. Zastrč záhy meč,
sic vás tu zmlátím i ty vaše kudly,
že pomyslíte: „Z pekla d'ábel sám.“

Bigot. Co, slavný Faulconbridgi, činit chceš?
zda vrahu, zlosynu být ku straně?

Hubert. Tent' nejsem, lorde Bigote.

Bigot. A kdo zde toho prince usmrtil?

Hubert. Však není tomu ani hodina,
co v dobrém zdraví jsem jej zůstavil:
jej v úctě choval jsem i miloval,
a celý život vypláči pro zrátu

přespanilého jeho života.

Salibury. Nevěřte tokům očí schytralým:
zlosynstvu pohotově tento mok;
a on, v tom dlouho cvičen, činí, že se
být zdají proudy strážně, bezviny.
Pryč se mnou všichni vy, kterýchžto duše
si zošklivují výpar nečistý
z porážky řeznické! neb zadusím
se téměř tímto hříchů zápachem.

Bigot. Pryč, přímo do Bury! tam k dauphinovi!

Pembroke. Tam, zjevtež králi, by nás vyhledal.

Odejdou pánové.

Levoboček. Nu krásně jde tu svět! – Vy věděli jste
o pěkném kousku tom? Ač milosti
obsáhlost neskončena, bez meze,
však spáchal-li jsi tento smrti čin,
pak, Huberte, jsi zatracen ....

Hubert. Jen pak mne slyšte, pane!

Levoboček. Ha! nechť tobě dím:

jsi zatracen, tak černý – ano, nic
tak černé není; jsi ty zatracen
ve větší hloub, než kníže Lucifer:
tak hnusen ještě žádnýť pekla d'as,
jak ty být musíš, jestli dítě to
jsi usmrtil.

Hubert. Při spáse duše mé –

Levoboček. A jestlis k činu tomu překrutému
jen přisvědčil, díl tvůj buď zoufalost:
nemáš-li provazu, nit nejtenčí,
jakouž kdy pavouk z břicha upředl,
ti postačí, bys sebe uskrtil;
ze třtiny bude trám, bys oběsil
se na něm; či se chtěje utopit,
na lžíci kapku pouze vody vlej,
dost bude jí, jak celé velmoře,
by takového lotra zdušila.
Přetěžké na tebe mám domnění.

Hubert. Nuž jestli skutkem, přisvědčením svým,
či pomyšlením hříšným vinen jsem
tou přesladkého dechu loupeží,
jenž halen byl tím truplem spanilým:
dost na mou trýzeň nemějš peklo muk!
Já zdravého jej zůstavil.

Levoboček. Jdi, a jej na svých odnes ramenou. –

Mně jesti, jako bych byl ohromen,
a ztrácí se mi v trní cesta má,
i v nebezpečí světa tohoto. –
Jak lehko zvedáš celou Anglii!
Zde z toho kousku královstva mrtvého
již život, právo, věrnost veškeré
té říše prchly k nebi: Anglii
pak nezbyvá teď, než se škubat, drát
i panovnictva hrdě vznešeného
bezvládnou částku trhat zubama.
A nyní, pro shlodanou do hola
kost majestátu, válka psovsky štvaná
svůj vyjezuje hřeben durdivý
a vrčí v oči míru spanilé.
Voj cizí s domorodým nespokojem
se v jedné stýká řadě; pustota
pak širo-šírá, jako činí havran
při padlé zdechlině, – ta číhá již
na blízký úpad slávy urvané.
Teď šťasten, jehož plášť i opasek
v té bouři vydrží. – Již odnes dítě,
a za mnou ke králi přijď v pospěchu.

Dav tisíc prací do rukou se tlačí,
a samo nebe na tu zem se mračí.

Odejdou.

JEDNÁNÍ PÁTÉ.

Výjev první.

Tam též. Pokoj v paláci.

Vstoupí Král Jan, Pandulf nesa korunu, a družina.

Král Jan. Nuž, do vaší jsem ruky odevzdal
ten vínek slávy své.

Pandulf (*dávaje Janovi korunu*). Zpět vezměte
z mé ruky, jakož léno papežské,
svou Výsost královskou i důstojnost.

Král Jan. Teď svatě splňte slovo: k Frankům
jdětež,

a všeliké své moci, kterouž máte
od Jeho Svatosti, již použijte
ku zastavení jejich pochodův,
než ku plápolu zplanem. Naše hrabstvo
se bouří zpourou nespokojeno;
naš lid je s poslušenstvím ve sporu,
svou poddaneckou příslušnost i lásku
své duše přísahaje cizejší
již krvi, cizineckému království.
To překypění šťávy⁵³ zbouřené
se nedá leda od vás ukojit.
I nemeškejte! dobat' chorava,
že v *tu* chvíli jest léku podati;
sic nezhojný ji sklátí následek.

Pandulf. Můj dech to byl, jenž bouří rozdmýchal,
že vzdorným jste se jevil k papeži;
však že jste k mírnosti se navrátil,
má tuto války bouří utiшит
zas jazyk můj a krásnou pohodu
ve vaší ryčné zemi způsobit.
Nuž v tento den „Na-nebe-vstoupení“
(tož dobře pamatujte!) na vaši
tu přísahu, být služným papeži,
jdu Franku kázat zbraně složení.

Odejde.

Král Jan. Je tento den „Na-nebe-vstoupení“?
Zdaž nepovídal prorok, v poledne
že před „Na-nebe-vstoupením“ se vzdám
své koruny? Ba tak jsem učinil.
Jáť myslil, že to bude z mušení;
však, nebi dík, jen dobrovolné jest.

Vstoupí Levoboček.

Levoboček. Kent celý vzdal se; kromě hradu Dovru
nic nedrží se víc, a Londýn přijal
dauphina s vojskem, hostitel co vlídný.
I šlechta, nechtíc o vás slyšeti,
šla, nepříteli podat služby své,
a divý poděs těká sem a tam
po skrovném počtu přátel pochybných.

Král Jan. A nechtěli se vrátit lordové,
jak slyšeli, princ Arthur že je živ?

Levoboček. Mrtvého v střídě ležet shledali
co prázdnou schrán, z níž klénot života
od klaté ruky loupen, odnešen.

Král Jan. Ten zlosyn Hubert pravil, živ že jest.

Levoboček. Jak duši mám, on řekl, pokud věděl.
Však co jste sklácen? nač ten smutný hled?
Jak v mysli, buďtež velký činěním.
Nedejte světu znát, že strach a chmurná
pochybnost pohyb královského oka
ovládá: buďtež činliv, jak ten čas,

co oheň proti ohni; hrozte tomu,
jenž hrozí vám; vzdor smělý vraťte čelu
honosné hrůzy: oči nižších pak,
jež od vyšších svůj zapůjčují mrav,
se vynesou vaším příkladem a přijmou
nebázlivého ducha odvahy.

Aj vzhůru! zasvíťtež jak války bůh,
když hodlá slušně dostat války.
Okažte smělost, snažnou důvěru.
Jak? hledati lva mají v doupěti?
jej děsit v něm? a v něm jej rozechvíť?
To ať se nedí! Kvapte náběhem⁵⁴
se potkat s nehodou dál ode dveří,
a chopte se jí než tak blízko dojde.

Král Jan. Byl tady u mne legát papežův,
a blahý pokoj jsem s ním učinil;
on slíbil, rozpustiti brannou moc,
jíž vůdcem dauphin.

Levoboček. Ó té nectné smlouvy!
Stojíce na své půdě, máme pěkných
posílat slov, se smlouvat, dělat úpis
a usnešení, mrzké příměří,
při vojska vpádu? Zda má holobrádek,
hedvábný, rozmazlený zzenilec
vypínati se v našich dědinách,
si mastit choutku na bojovné půdě,
praporců marným vláním tupit vzduch,
bez všeho zázazu? Do zbraně, králi!
Snad kardinál vám nespůsobí mír;
a pakliže, buď aspoň o nás řeč,
že znali k obraně nás hotové.

Král Jan. Nuž vůdcem buď v té doby potřebách.

Levoboček. Aj vzhůru, s odvahou! i máte znáti
naš voj že zpupnějšího soka sklátí.
Odejdu.

Výjev druhý.

Rovina, nedaleko od Sankt-Edmund's-Burru.

*Vstoupí ve zbroji Ludvík, Salisbury, Melun, Pembroke,
Bigot a vojáci.*

Ludvík. Hrabě Melun⁵⁵e, obstarajte opis,
a schovejte jej k naší paměti.
Spis prvotný těm pánům vraťte zas:
by, majícím svou smlouvu napsanou,
jim, jako nám – přečtoucím písmo to –
pak bylo v paměti, nač přijali
jsme Svátost; bychom takto zdrželi
si věrnost v nezrušebné pevnostě.

Salisbury. Co na nás, nikdy nezrušíme jí.
A statný dauphine, ač dobrovolnou
my vroucnost přísaháme, nenucenou
i věrnost, k počínání vašemu:
přec, princí, věřte mi, mne netěší,
že takový vřed času shledati
má náplast zpourey opovržené,
a jedné rány zastaralý rak
se zhojiti má děláním jich víc.
Ó duši mé to žalost působí,
že od boku mám tasit tento kov
a činit vdovy – – tam, kde obrana
i spása velectěná hlasitě
se dovolává jmena Salisbury.
Leč taková jest času náказа,
že k práva léčení a uzdravení
nám nelze nežli ruku přiložit
bezpráví drsného a matné křivdy. –

Zda není žalno, tesklí přátelé,
že my, té výspy synové a dítky,
jsme zrozeni, tak smutnou vidět dobu,
kde za cizím stoupáme pochodem
po její dobrotivé utrobě
a plníme šik jejích nepřátel
(odvrátit musím se a slzeti
nad skvrnou nuceného spolčení) –
tož, bychom šlechtu země vzdálené
okrášlili a za korouhvemi,
jež nezvyklé nám jsou, zde kráčeli?
Jak? *zde?* – Kéž, národe, jsi odtud pryč!
kéž náruč Neptuna, jenž objímá tě,
z tvé vlastní odnese tě paměti
a přiskobí⁵⁵ tě k břehum pohanů,
kde křesťanské by dvojí vojsko to
krev zloby v žílu *spolku* sloučilo
a jí tak nesousedsky neplýtvalo!

Ludvík. Tím čackou na jev dáváš povahu,
a velké hnutí, ježto zápasí
v tvé hrudi, činí zemětřesení
tvé šlechtnosti. Jakým bojem statným
ti válčit bylo mezi nutností
a pravočestným ohledem! Ó nech
ti setru tuto rosu ctihodnou,
jež po lících ti srčí stříbrně!
Mé srdce jihalo při slzách ženy,
jež obyčejná jsou jen potopa;
však cezení tak mužných krůpějí,
ten liják, bouřkou duše sdmýchaný,
mé oči děsí, zaráží mne víc,
než kdybych spatřil, kterak klenutá
báň nebes pokreslena naskrze
jest ohnivými zjevy. Pozdvihni
své čelo, veleslavný Salisbury,
a sejmiž bouři srdcem velikým:
té vody ponech očím dítěcím,
jež nikdy neviděly v zuření
svět obrů, a se nikdy nepotkaly
se štěstím jinak, leda při hodech,
teplouckých krví, spílí, hovorem.
Pojď, pojď! tak hluboko máš ruku vstrčit
ve měšec bohatého prospěchu,
jak Ludvík sám: tak, šlechtici vy všichni,
jenž vízete *své* svazy k síle *mého*.⁵⁶

Vstoupí Pandulf.

Aj jest mi, jako by byl anděl mluvil;
hle, svatý legát přichází zde vhod,
by z rukou nebes nám dal pomoc
a v skutky naše vložil jmeno práva
posvátným dechem.

Pandulf. Zdar tobě, statný princí Francie!
Hned nato pak *to* zvěstí: král Jan smířil
se s Římem; do sebe šel jeho duch,
jenž proti svaté Církvi vystoupil
a metropoli velké, sídlu Římu.
Své proto praporce stoč hrozivé,
a smysl divý lité války skrot',
by jako lev, jenž k ruce učen jest,
se tiše míru k nohoum položil
a strašným jevil se jen v pohledě.
Ludvík. Odpusťte, Milosti; zpět nechci jít.
Jsem příliš povznešený rodem svým,
než abych přívlastkem jen býti měl,
jen podřízeným pod dohlíženou,
či rabem na užitek, nástrojem, –

buď kterékoli vládě na světě.
 Dřív dech váš mrtvé uhlí rozdmýchal
 té války mezi mnou a ztrestaným
 tím královstvím, a snášel palíva,
 by živil oheň; a ten nyní jest
 přes příliš hrozný, by se sfouknout dal
 týmž větrem slabým, kterým vznícen byl.
 Vy učil jste mne seznat práva tvář,
 vy vnuknul, pohledávat zemi té,
 ba, v srdce jste mi vnukal podnik ten;
 a nyní jdete říkat mi, že Jan
 se smířil s Římem? Co mi do smíru?
 Já, mocí manželského lože svého,
 po princí Arthuru, na tuto zem
 se potahuji právem, jakož mou;
 a na polo jí dobyv již, mám zpět,
 že s Římem učinil Jan smíření?
 Jsem Říma otrok? Mnoho-li Řím platil?
 co přidal vojska? a co poslal zbroje,
 by podporoval tuto výpravu?
 Zda nejsem já, jenž nese břemeno?
 Kdo jiný, nežli pouze já a ti,
 co k mému nároku jsou vázání,
 se potíme v té práci, vedeme
 tu válku? Zdali ostrovany ty
 jsem jásat neslyšel „Vive le roy“,
 když jsem se blížil k břehům jejich měst?⁵⁷
 Zda nejlepších já karet k závodu
 zde nemám, abych vyhrál „sekanou“
 tu snadnou, kde je k výhře koruna?
 Mám pustit sázku, která má již jest?
 Ne, nikoliv, jak živá duše má,
 to nikdy nebud' o mně řečeno!

Pandulf. Vy na věc hledíte jen se svrchu.

Ludvík. Ať svrch či spodek, nechci jíti zpět,
 až moje zkouška tak se proslaví,
 jak velké naději mé slíbeno,
 než vojsko sebral jsem těch udatných,
 ty duchy světem shledal ohnivé,
 bych vyhlídnuv si výboj,⁵⁸ dobyl slávy
 i z dásní nebezpečnosti a smrti.

Zatroubení.

Ký jarý vybízí nás trouby zvuk?

Vstoupí Levoboček s průvodem.

Levoboček. Dle uhlažených světa způsobů
 mi přejte sluch: jsem poslán v rozmluvu. –
 Milánský pane svatý, přicházím
 od krále, zvědět, co jste pro něj zjednal;
 a jaká bude vaše odpověď,
 dle toho plonomoc a hranice
 mám vyměřené svému jazyku.

Pandulf. Dauphin je vzdorný příliš, svěhlavý;
 mým nechce podvolit se návrhům:
 on přímo praví, že zbraň nesloží.

levoboček. Při vši té krvi, již kdy soptil zvtek,
 ten mladík dobře dí. Nuž, našeho
 již Anglického krále slyšte hlas;
 neb ve mně mluví jeho majestát.
 Ont' přihotoven: dost mu přičin, proč.
 Ten opičácký drzý příchod váš,
 ta v hávu maškara, nemoudré fuky,
 bezfousá smělost dětských zástupů,⁵⁹
 jsou králi k smíchu: připraven on dobře,
 ten skrčků boj, tu trpaslíků zbraň
 ze kruhů svého zemstva vyšlehat.
 Ta ruka, silná, co vás mlátila

u samých vašich vrat (až přes ploty
 jste skákali a potápěli se
 jak vědra ve studnice zakryté,
 i do drchanky lezli v pažení
 ve vašich stájích; v bednách, truhlicích
 pak leželi, co fanty, zavření;
 se s vepří objímali; v žalářích
 a sklepních sladké spásky hledali;
 a chvěli, třásli se, když vašeho
 jen zakokrhal kohout národu,⁶⁰
 majíce za to, jeho hlas že jest
 Anglický vojín), – zda by slabší zde
 ta ruka byla vítězná, jež vás
 ve vašich komorách tak cuchala?
 Ne! Vězte, chrabří král jest ve zbroji,
 co orel nad brlohovou vzlétaje,
 by na škůdstvo se sřítíl, které by
 se jeho hnízdu blížilo. – A vy
 nevděční, odrodilí buřiči,
 Neróni krvaví, jenž Anglii,
 své drahé matce, lůno sápáte,
 vy zarděte se studem! Neboť samy
 manželky vaše, bleďo-tvárné dívky
 jak Amazonky drobným pochodem
 za bubnem stúpají, a náprstky
 své mění v rukavice brněné,
 své jehly v dřevce, outlá srdce pak
 ku náklonnosti divé, krvavé.

Ludvík. Svou zaraz chloubu! Vrať se v pokoji!
 My připouštíme, že znáš lépe lát
 než my. Buď zdrav! Čas příliš drahý nám,
 by takým proplytval se hubařem.

Pandulf. Necht' promluví!

Levoboček. Ne, mluvíti chci já.

Ludvík. My slyšeti víc nechcem nikoho.
 Udeřte v bubny! jazyk války mluv
 za naše právo, naši přítomnost.

Levoboček. Ba, zkríknu vaše bubny tlučením;
 podobně vy, až *my* vás potlučem.
 Jen zburcuj bubnu hlukem ozvěnu,
 hned k ruce buben hotov napnutý,
 jenž plno-hlasně, jak tvůj, odzvučí;
 i v jiný tluč, a jiný jako tvůj
 tak hlasně oblohy sluch ohluší,
 posmívaje se hromu chropotu.
 Neb – kulhavému⁶¹ tomu nevěře
 zde legátu, jehožto k žertu víc
 byl užil, nežli z nutné potřeby –
 bojovný Jan se blíží: na čele
 mu sedí kostlivec, jehož dnes úřad,
 si z Franků po tisících strojít kvas.

Ludvík. Udeřte v bubny! *Tam*, kde nebezpečí!!

Levoboček. Dauphine, shledáš je, má řeč ti svědčí.

Výjev třetí.

Tam též. Bojiště.

Hluky válečné. Vstoupí Král Jan a Hubert.

Král Jan. Jak se nám daří den? Mluv, Huberte!
Hubert. Zle, bojím se. Jak s Vaším Majestátem?
Král Jan. Ta horečka, jež natrápila mne
 tak dlouho, leží na mně s tíhotou.
 Ó chorobně jest srdce mé!

Vstoupí Posel.

Posel. Můj kníže,
 váš vele-udatný strýc, Faulconbridge,
 Váš prosí Majestát, jít s pole pryč

a jemu po mně vzkázat, kterou se
hodláte dát cestou.

Král Jan. Vyříd' mu,
že do Swinsteadu, v tamní opatství!

Posel. Nuž dobré myslí! neboť veliká
ta posila, jíž dauphin čekal zde,
před třemi nocmi stroskotána jest
na písčinách Goodwinských. Novinu
tu právě nyní Richard obdržel.⁶²
Frank chladně zápasí a couvá zpět.

Král Jan. Ó běda mně! ta krutá horečka
mne upálí, a nedá vítat mi
tu dobrou zprávu. Tudíž do Swinsteadu!
Hned na nosídka má! Ó přemáhá
mne slabost a jsem celý zemdlený.
Odejdou.

Výjev čtvrtý.

Tam též. Jiná částka téhož bojiště.

Vstoupí Salisbury, Pembroke, Bigot a jiní.

Salisbury. Jáť nemyslí, že král těch přátel má.

Pembroke. Aj znovu vzhůru! Franky rozpalte;
když oni ztratí, ztratíme my též.

Salisbury. Ten křivorodý ďábel Faulconbridge
sám bitvu drží, vzdoru na vzdory.

Pembroke. Jest řeč, král Jan že s pole odešel,
přetěžko nemocen.

Vstoupí Melun raněn a veden od vojáků.

Melun. K těm Anglickým mne ved'te buřičům.

Salisbury. Když přálo štěstí, jinak zvali nás.

Pembroke. To hrabě Melun.

Salisbury. Na smrt raněný.

Melun. Pryč na útěk, Angličtí šlechtici!

Jste prodáni a prošantročeni.

Z drsného zpourey ucha vyvlecte
zas nit,⁶³ a zahozenu ve hře svou
zpět uvítejte věrnost v domov svůj.

Hleďte krále Jana, padnětež
mu k nohous; neboť jestli Frankové
v ten hlučný den se stanou vítězi,
tím vaši práci hodlá splatit *on*,
že hlavy setne vám. Tak přísahal,
s ním také já a jiných se mnou víc,
a to v Sankt-Edmund's-Bury na oltáři –
tom oltáři, kde něžnou lásku vám
jsme přísahali, lásku na věky.

Salisbury. Zda jest to možná? zda to pravda jest?

Melun. Zda ve svém hledu nemám strašnou smrt,
hrst života jen ještě podržev,
jež s krví odchází, jak vosková
se plaví postava v své podobě,⁶⁴
když proti ohni jest? Co na světě
by nyní mít mne mohlo ke klamu,
kdež klamu vašeho zisk mi ztráceti?
Proč bych měl šálit, kdežto pravda jest,
že umřít musím *zde*, bych *tam* žil pravdou?
I znovu pravím: Jestli vítězem
se Ludvík stane dnes, svou přísahu
by zrušil, kdyby vaše oči svítat
den nový na východě viděly.
V tu ještě noc, jejížto nákazný
dech černý slunci věkem sešlému
a přes den umdlenému kouří se
již okolo žhoucího hřebene,
v tu strašnou noc vám vypustiti dech,
by splatil zaprodané zrady trest, –

to zrádců trest, všech ztrátou životů,
když vaším přispíváním vyhraje
dnes Ludvík. Pozdravte mi Huberta
jistého, jenž jest u vašeho krále:
má k němu láska, nadto ohled ten.
že děd můj Angličan byl, probouzí
mé svědomí, to všechno vyznati.
A za to žádám na vás, odnese
mne odtud z bitvy hlučné lomozu
tam, kdežto zbytku mého myšlení
mi možno domysliti v pokoji,
a rozloučiti s tělem duši mou
při rozjímání, zbožném toužení.

Salisbury. My tobě věříme; – a spasena
má nebud' duše, není-li mi vhod
tvář, pohled překrásné *té příhody*:
tou stopy prokletého útěku
zpět vyměříme, a jak opadlý
i couvající příval, opustíce
své zprouzení a mimořádný běh,
se nížko spustíme do hrází těch,
nad které vzhlídlí jsme, a pokojně
i v poslušnosti pokvapíme již
upřímo k tomu svému velmoři,
kterýmžto Jan jest, král náš veliký. –
Mé rámě přispěj, bys byl odnešen:
neb vidím smrti krutá mučení
v tvém již již pohledu. – Pryč, přátelé,
na útěk nový! Šťasněť obnovení,
kde k staré povinnosti navrácení.
Odejdou, vedouce pryč Meluna.

Výjev pátý.

Tam též. Francouzský tábor.

Vstoupí Ludvík a jeho průvod.

Ludvík. Jak se mi zdálo, slunce na nebi
zacházet liknalo, leč postanuvši
západnou rozerdělo oblohu,
když Anglik měřil vlastní půdu zpět
v couvání nesmělém. Ó skončili
jsme okázale, když jsme nábojem
zbytečných výstřelů po krvavém
tom klopocení dali dobrou noc,
a svoje roztrhané prapory
bezvadně balili, kdež poslední
jsme byli v poli, téměř jeho páni.

Vstoupí Posel.

Posel. Kde jest můj princ, dauphin?

Ludvík. Zde. Jaké zprávy?

Posel. Jest hrabě Melun zabit; Angličtí
pak pánové na jeho přemluvu
zas odpadli, a vaše posila,
jíž jste tak dlouho přál si, Goodwinských
u písčin utonula rozbitá.

Ludvík. Zlá zpráva zlořečená! – Proklato
tvé samo srdce bud'! Jáť nemyslí,
že tak dnes truchliv budu u večer,
jak jsem tou zprávou. – Kdož to byl, jenž řekl,
král Jan že prchnul hodinu či dvě,
než klopýtavá rozloučila noc
mdlé naše zástupy?

Posel. Byť kdokoliv
tak pravil, pravda jest to, kníže můj.

Ludvík. Nuž dobře. – Držte slušné stráže své
a dobře bděte noc tu. Nemá den
tak záhy vzhůru býti, jako já,

bych na zítřek se o zdar pokusil.

Odejdou.

Výjev šestý.

Šíré porstranství při Swinsteadském opatství.

Vstoupí Levoboček a Hubert na potkanou.

Hubert. Kdo to? hej mluv! – mluv rychle, sice střelím!

Levoboček. Jsem přítel. A kdo ty?

Hubert. Od strany Anglické.

Levoboček. Kam jdeš?

Hubert. Co tobě po tom? zda se na věci tvé, jak ty na mé, tázat nemohu?

Levoboček. To tuším Hubert.

Hubert. Dobré tušení: nuž, přes vše nebezpečí věřit chci, žes přítel můj, kdež takto hlas můj znáš. Kdos ty?

Levoboček. Jsem – kdokoliv: a libo-li ti jest, si můžeš, pro mne, myslit, původ svůj že od Plantagenetův jaksi mám.

Hubert. Nevlídná paměti, ty a noc čirá,⁶⁵ vy jste mne zahanbily! – Odpusť mi, vojíně statečný, že mohl zvuk jen jeden, vyšlý s tvého jazyka, věrnému ujít znalství ucha mého.

Levoboček. Nuž, bez poklony! jak jdou noviny?

Hubert. Zde chodím, v černém noci průčelí, vás hledat.

Levoboček. Zkrátka! Jaká zpráva jest?

Hubert. Ó milý pane, zpráva noci vhod, tak černá, děsná, truchlá, strašlivá.

Levoboček. Zlé zprávy té mi samu ránu zjev: však nejsem žena; při ní neomdlím.

Hubert. Král, bojím se, od mnicha otráven: já zůstavil jej téměř bez řeči a odkvapil jsem, bych vám zprávu dal o zlé té věci, byste ozbrojit se lépe mohl k náhlé příhodě, než kdybyste to zvěděl pohodou.

Levoboček. Jak vzal ten jed? kdo před ním okusil?

Hubert. Mnich, pravím vám, a zlosyn odhodlaný, jemužto náhle rozpuknul se drob; král mluví však, a snad se uzdraví.

Levoboček. A koho's na obsluhu zůstavil u Jeho Majestátu?

Hubert. Jakž? nevíte?

Navrátili se všichni lordové, a vzali s sebou prince Jindřicha, na jehož prosbu král jim milost dal: kol Jeho Majestátu všickni jsou.

Levoboček. Zadržte hněv svůj, mocná nebesa, a nezkoušejte nás nad naši moc!

Pravím ti, Huberte, můj zpola voj v tu noc, když nížinou šel, přivalem byl schvácen: Linkolnské ty bařiny jej pohltily; a já, opatřen jsa dobrým koněm, sotva uváznu. Jdi napřed! ke králi mne provodiž; strach mám, že skoná před mým příchodem.

Odejdou.

Výjev sedmý.

Zahrada opatství Swinsteadského.

Vstoupí Princ Jindřich, Salisbury a Bigot.

Princ Jindřich. Jest příliš pozdě: život porušen

již celé jeho krve; jasný mozk (kamž mnozí kladou křehký duše byt) svým matným předpovídá blouzněním, že jeho smrtelnost se skončuje.

Vstoupí Pembroke.

Pembroke. Král pán má ještě řeč, a víry jest, že, kdyby na vzduch čerstvý vnešen byl, horoucnost jedu by se zmírnila krutého, jenž naň žene útokem.

Princ Jindřich. Dejtež ho odnést do zahrady sem. –

Odejde Bigot.

Zda posud běsní?

Pembroke. Pokojnější jest, než jak jste zůstavil jej: právě pěl.

Princ Jindřich. Ó klame nemoci! když nadměrek běsnosti dotrvává, necítí se sám. Smrt, zevní částky urvavši, je nevidomě opouští: pak její jde útok na mysl, ji pobodává a raní vojskem divných preludův, jenž, k poslednímu tomu držení se tlačíce a cpouce, matou se. Že pěje smrt, jest řídké: labutíče jsem této bledé slabé labuti, jež na vlastní smrt pěje žalozpěv, a na varhanskou mdloby píšťalu své duši, tělu svému vede zpěvy na věčné jejich odpočinutí.

Salisbury. Zmužte se, princí; neboť zrozený jste k tomu, byste opět podobu dal různé této spoustě, kterouž on tak rozrušeně drsnou zůstavil.

Vrátí se Bigot a družina, nesouc Krále Jana na pohovce.

Král Jan. Ach arci, duše volný má zde prostor,⁶⁶ kdež oknem, dveřmi odtud nechtěla.

V mé utrobě tak parné léto jest, že všechna vnitřnost má se drobí v prach: jsemť výkres, v blánku perem črtaný, a na tom ohni scvrkám.

Princ Jindřich. Jak Majestátu jest?

Král Jan. Zle – otráven; –

i mrtev, zapomenut, vyvržen; a nikdo z vás mi nejde pro Zimu, by v drob můj ledné prsty vstřčila; a nikdo nevede mé říše řeky v mou palnou hruď; nežádá Severu, by ostré jeho vichry líbaly mé zprahlé rty, mne chladíc v úlevu. – Moc nežádám: chci *chladnou* úlevu; vy však jste skrbli, nelítostní tak, že té mi odpíráte.

Princ Jindřich. Ó kéž jest

v mých slzách moci k vaší posile!

Král Jan. Jeť palná jejich sůl. Jest ve mně peklo; a jed v něm, jako ďas, jest uzavřen, mou mučit krev, bez spásy zatracenou.

Vstoupí Levoboček.

Levoboček. Ó hořím kvapným během, pospěchu i vedrem, bych Váš viděl Majestát.

Král Jan. Ó strýče, jdeš mi oči zatlačit.

Jsou lana srdce mého ztrhaná i spálená, a všechny provazy ku plachtám, jimiž plout má život můj, se v nitku, vlásek jeden změnily. Na skrovném vláknu visí srdce mé, to drží jen, než skončíš zprávu svou:

pak co zde vidíš, pouze trupel jest,
královstva zrušeného podoba.

Levoboček. Dauphin sem přímo strojí výpravu,
kdež, Bůh ví, jak mu půjdem v ústřety;
neb vojska mého částka nejlepší
v noc jednu, když jsem v době příznivé
zpět stoupal, přes nadání zhlcena
jest v bahnech proudem nepředvídaným.

Král skoná.

Salisbury. Tu smrti zprávu v uši dýšete
již mrtvé. – Ó můj kníže, pane můj! –
Nedávno ještě králem ... nyní *tak!*

Princ Jindřich. Tak můj běh rovněž, tak i zástav můj.
Kde světa stálost, naděje, kde správa,
když co byl král, se tudíž prachem stává?

Levoboček. Tak's dokonal? Však zůstanu zde jen,
bych pomsty úkol konal za tebe:
pak v nebi obsluhujž tě duše má,
jak stále sloužila ti na zemi. –
A nyní hvězdy vy, jenž hýbete
se v pravých kruzích svých, kde zástupy
jsou vaše? Věrnost jevte zlepšenou
a se mnou v tu chvíli se vraťte zas,
tu zkázu, věčnou hanbu vypudit
ze slabých dveří země umdlené.
Hned hledejmež, sic *nás* hned shledají:
dauphin již vichří v našem zápětí.

Salisbury. Vy, podobá se, nevíte co my.
Jest kardinál Pandolf na oddech
tam uvnitř, kterýž před půlhodinou
sem od dauphina přišed, od něho
přináší k míru návrh takový,
jakž přijmout můžem se ctí, úspěchem,
kdež nabízí, hned války nechati.

Levoboček. To spíše učiní, když uvidí
nás dobře utuženy k obraně.

Salisbury. Však již to částkou učiněno jest:
neb mnoho poslal vozů k pomoří
a ku pořízení svou tuto věc
i hádku kardinálu zanechal:
s ním vy a já a jiní pánové,
vidí-li vám se vhod, dnes odpoledne
tu práci šťastně zjednat půjdeme.⁶⁷

Levoboček. Tak buď. – A vy můj princí šlechtný,
s jinými knížaty, jichž potřebí
tam asi nebude, necht' průvodem
družíte k pohřbu otce vašeho.

Princ Jindřich. Ať tělo pohřbeno jest ve Worcesteru;
tak žádal v závěti.

Levoboček. Nuž, tedy tam!
A nyní šťastně vládu dědičnou
i slávu země té necht' na sebe
již vloží drahá vaše osoba,
kteréžto, poklekaje v pokoře,
na věčné časy vzdávám odkazem
své věrné služby, pravou oddanost.

Salisbury. Též my své lásky obět klademe,
by bez poskvrný navždy trvala.

Princ Jindřich. Mám vděčnou duši, jež by dík vám vzdala;
však neví jinak, leda slzami.

Levoboček. Ó splat' me času *nutný* pouze žal,
když má již tolik *napřed* naším bolem.
I neleželat' nikdy Anglie
(a nebude kdy ležet) vítězi
u nohou hrdobných leč tehda jen,
kdy sama pomáhala k ranám svým.

Když ta k ní vrátila se knížata,
byť trojí světa úhel ve zbroji
k nám tíhl, však ji vzdorem zmůžeme.
Nic nesklátí nás žalem v žádné době,
když bude Anglie jen věrná sobě.

Odejdou.

Připomenutí.

Shakespeare ke „Králi Janu“, jako ke druhým z Anglických dějů vzatým dramátům, použil sice též kroniky Holinshedovy; a však v míře velmi skrovné, takže v něm četné úchytky od dějepisu nacházeti jest. Hlavním pramenem byl básnickový starší kus stejného názvu, jenž, od nejmenovaného skladatele sepsán, roku 1591 ve dvou dílech (nakladatel: Sampson Clarke) vyšel. Celý nadpis toho staršího kusu jest: „Nepokojná vláda Jana krále Anglického; při tom i nalezení nemanželského syna po králi Richardu Lvím-Srdci, vůbec bastard Fauconbridge nazvaného; též smrt krále Jana ve Swinesteadském opatství: jako rozličnými dobami veřejně provozováno bylo od herců Jejího Majestátu královny v ... Londýně.“ Týž straší „Král Jan“ měl při druhém vydání u jiného nakladatele roku 1611 ovšem v čele písmena W. Sh. a při třetím (r.1622, tedy již po smrti básníka) celé jméno „W. Shakespeare“; prokázáno však, že to byl klam od nakladatele ku zjednání lepšího odbytu. Nebyl starší kus ten zajisté složen ani od Shakespeara samého jakožto „pokus v mladictví“, ani, jako Pope myslil, od Shakespeara a Rowleye společně; ačkoliv Shakespeare z něho mnoho doslovně do svého dramatu přejal, jinak mnoho na opravu změnil a vynechal. Mimo jiné změny připomínám zvláště vynechání oné prostopášné scény, kde v starém kuse Levoboček kláštery řeholníků a řeholnic urážlivě drancuje ku vydření výloh na vojnu III. 4.; dále scénu, kde řeholník rozmlouvá s opatem Swinesteadským v příčině otrávení krále Jana, V. 4. a j. V částkách toho druhu (hned po poražení hrdého Španělského loďstva „Nepřemožitelné amrády“ 1588, v kteréž armádě Anglický národ nejen pďmanitelku nébrž i potlačitelku své víry shledával; viz Smetanův „Dějepis 1846“ str. 720) nejmenovaný skladatel staršího kusu přispůsobiti se chtěl proudu časovému; – že však Shakespeare to vše vynechal, svědčí objektivnosti básnického génia, ač právě z toho zasmušilá sekta Puseyistů sobě záminku brala k osočování velikého básníka z tajné přichylnosti ku katolíkům. – Dobu složení Shakespeara „Krále Jana“ klade Chalmers na rok 1598, Malone na rok 1596; na určito se to udati nedá, a jedině na základě vnitřních známek slohu a verše jistiti lze, že dráma složeno jest nedlouho před r. 1596, tedy ve střední době Shakespearovy činnosti básnické. – Tiskem vyšel poprvé r. 1623 ve foliovém vydání všech dramatických spisů

Shakespearových, kde zajímá první místo mezi dramaty z historie Anglické. V příčině porovnání s dějepiscem viz Tomíčkovy „Děje Anglické země“ 1849 str. 64, 70 atd. a Smetanův „Dějepis“ str. 376. – Na českém divadle Pražském byl „Král Jan“ poprvé provozován r. 1857. Viz Lumír 1857 č. 16. 17. a Praž. Nov. 1857 č. 90.

Podotknu ještě o některých osobách, pokud se k lepšímu zde onde porozumění prospěšné býti vidí. *Král Jan*, nazván Bezzemý, nedůstojně se mnohé křivdy dopustiv, složil skutečně korunu v ruce legáta, od něhož ji co područník Innocentia III. po pěti teprva dnech zpět obdržel: Shakespeare tu věc šetrněji líčí V. 1, než se v pravdě stalo. Otrávení mnichem, o němž Hubert mluví k Levobočkovi V.6, přejal básník ze staršího „Krále Jana“. Zakládát se na pověsti, o které se první zmiňuje Tomáš Wykes: že totiž mnich, od Jana uražen, do cíše sladkého piva (*ale*) natrousil jedu, a chtěje bezpečiti krále, prvé sám nápoje okusil, načež brzo skončil. Žádný ze souvěkých dějepisců té události nepřipomíná.

V osobě vévody *Rakouského* jsou od Shakespeara oba známí protivníci krále Richarda I. spojeni. Leopold Rakouský dal krále Richarda r. 1193 do vazby; leč hrad Chalus, při jehož obležení Richard r. 1199 lukostřelcem života zbyl, náležel Vidomarovi, vikomtu de Limoges. Neklesl tedy Richard, Arthurův ujec, rukou vévodovou ve hrob svůj, II.1. Shakespeare v tom následoval starší hru o králi Janu, kde psáno jest: „Limoges, vévoda Rakouský.“ Protož Konstancie díl III.1: „Ó Limogi, ó Rakušáku!“

V *Levobočku* čili *Bastardu* sloučeny jsou od Shakespeara dvě skutečné osoby z oné doby, totiž krále Richarda I. nemanželský syn, jenž se (dle kronikáře Holinsheda) za usmrcení svého otce na vikomtu de-Limoges pomstil; – a Faulconbridge, nemanželský syn hraběte z Kenta. V tom směru povaha od básníka důsledně kreslena: při vší „skotačivosti“ I.1., nevymáchanostia jednak nesvědomitostí (které Jan vzdorný III.1 znal zvoliti za prostředek vhodný k záměrům svým III.3) přece zas jeho bohatýrské horlení na zjištění králů II.2 a před mrtvolou Arthurovou IV.3 – – , jak úměrné smíšení to Faulconbridge a syna po králi Richardu Lvím-Srdci!–

Petr „prorok“ z Pomfretu byl poustevník, na jehož slova lid mnoho dával. Holinshed při r. 1213 podotýká, že, ač se jeho proroctví o Janově složení koruny vyplnilo, nicméně ku koňskému ohonu přivázán, po ulicích Warhamských vláčen a pak se synem svým oběšen byl. Speed vypravuje, že ho legát a král Francouzský se šlechtou k svým účelům použili.–

Hrabě *Salisbury* jest syn krále Jindřicha II. z Rosamundy Cliffordové.

Co se týče hraběte *Pembroka*, užívá

Shakespeare té licenci, že v dramatu v jedno slučuje dvě osoby; kdež totiž I-III jedná William Pembroke otec, vystupuje od IV. 2 již jeho syn William. Za doby, když prodlením let král Jan po novém korunování IV. 2 nalezl odpor šlechty, nebyl starý Pembroke již na živě.

Poznamenání.

1. „Šerým“; *sullen* jest ve srovnalosti s předchozím obrazem lepší čtení, než Collierovo *sudden*, kvapný, náhlý. Delius za to má, že *sullen presage* jest apposice ke *trumpet of our wrath*, podobenstvím o soudném dni; leč Dublinské vydání 1766 (A. Leathly) vykládá: „It is plain, that our author's imagination had now suggested a new idea“, a bere to za předbouřní zvěst.
2. Tvář staršího bratra porovnána se stříbrným *groat*-em, na němž byla králova podobizna ražena v průřezu čili profilu, jen půl jeho tváře. Od básníka tedy zde kladen anachronismus, ješto se to na mincích teprva od r. 1504 za Jindřicha VII. dalo. Ostatně se i *groaty* teprve za Edwarda III. rážely.
3. „Ten slabikář“, dle způsobu mluvení, našemu lidu obvyklého. Podobně dále kladeno *hastroš*, v angl. *Sir Nob*. – Za královny Alžběty raženy byly tenounké penízky v ceně tří haléřů s obrazem jejím, kdež měla na uchu velkou růži ze stužky ustrojenou dle tehdejšího kroje.
4. „Dává popředí“. Bastard zde žertem přeje, aby kněžna šla ku smrti před ním, totiž aby on déle na živě zůstal než ona.
5. Vypravování pozvaného cestovatele, jenž i parátka užíval bez ostýchání, činivalo u panstva nevyhnutelnou částku skvostné hostiny. Srov. „Konec vše napraví“ II.5: A good traveller is something at the latter end of a dinner.
6. Kolbrand byl Dánský obr, jež v zápasu přemohl Guy čili Guido z Warwicka u přítomnosti krále Athelstana. Drayton líčí ten zápas ve svém „Polyolbion“. Srov. v „Jindřichu Osmém“ V.3. Kniha „The history of Guy earl of Warwick“ 1607 činila čtení lidu oblíbené.
7. T. j. máš mne za vrabce? Vrabci se říkalo Philip čili Phip, od podobnosti k jeho hlasu. V Lyly-ově „Mather Bombie“ se čte: „Phip, phip, vzletají vrabci.“
8. Narážka na staré chatrné dráma „Soliman a Perseda“ tištěné 1599, však již před tím častěji provozované, v němž zbabělý, chlubný rytíř Basilisko, od šaška tupen, směšnou úlohu hraje. Jako v onom dramatu, užíváno zde protikladu „knave“ *chlapec* a *chlap* (srov. v Kralodvr. Rukop. „Oldřich“: „chasa na sto chlapův“) a „knight“ rytíř.
9. Richard I., Lví-Srdce čili se Lvím Srdcem, bratr krále Jana, dle pověsti vyrval srdce lvu, jemužto na zuřivý

- zápas vydán byl od Leopolda, vévody Rakouského, svého odpůrce, proto že vévodova syna pěstí zabil.
10. „Čisté lásky“; *unstained* jest zajisté lépe čteno, než Johnsonovo a Collierovo *unstained*, volný. Též Londýnské vydání 1791, Bellamy and Robarts, přijalo *unstained*.
11. „Bez vší rozvahy“; tak dle Collierova *undiscreetly* místo *indirectly*, bezprávný; první lépe se hodí ku „kvapné chvástivosti“.
12. „Čtěta“ bohyně zkázy Ate; místněji jsem poznamenal při „Juliu Caesaru“ III. 1. str. 108.
13. Zde vynechal Delius celého verše „And this his son; England was Geoffrey's right.“
14. „Matkou bylas ty“. Konstancie naráží na nevěrnost Eleonory k prvnímu manželu Ludvíku VII., králi Francouzskému, s kterýmž rozvedena, za Jindřicha II., krále Anglického, se vdala.
15. Vévoda Rakouský nosil dle pověsti na sobě lví kůži; tuto byl jakožto kořist odňal Richardovi I., jehožto vlastnictvím byla po přemožení lva v zápasu.
16. „Odrušiti“ dle mluvy lovecké; „roucho odrušil“ v orig. hříčka se slovy *robe* a *disrobe*. – Dále „Alcidovy střevíce“ čili Herkulovy dle běžného pořekadla. – Doleji větu „Ludvíka atd.“ kladou též do úst Fil.
17. „Toto domluvit“. Sotva které místo načinilo vydavatelům tolika nesnází, jako zde následující řeč Konstancie. Při vydání upraveném dle textu, jak jej Johnson, Steevens, Reed a Malone zřídili, se praví, že po tolikém objasňování by ještě poněkud spokojiti mohl výklad, jehož podal Henley, a dle kteréhož i Delius v celku svůj výklad činí. Kdo však oba ty výklady přečte, nevyzná-li, že jimi řeč nemnoho vyjasněna. Držím se jiného čtení a interpungování, a snad se neklamou, doufaje z něho se dobrati smyslu nejspíše obstojného; – ač nemá-li se souditi, že Shakespeare zde úmyslně matná slova v ústa klade Konstancii, od samého krále Jan „šílenou“ nazvané a v skutku až ku pomatení rozčilené. Srov. výjevy jejího rozčilení III. 1. a její šílenosti III. 4.
18. „K zisku našemu“. Jan zde vpadá Filipovi do řeči, vybízejí měšťany, aby slyšeli dříve jej, kterýž mluví sám pro věc svou, kdežto Filip mluví pro věc cizí.
19. „Hrozí“. Ani „Comfort your city's eyes“ ve foliovém vydání, ani „Come 'for your city's eyes“ nevidí se tak dobrým čtením býti jako *Confront*, jež mají Rowe, Johnson atd. i též Delius.
20. Řeč ta klade se druhdy Levobočkovi do úst. – „Mé hostitelky“, totiž co štít na hostinci.
21. „Tak bud““. Ta slova dí král Filip k vévodě Rakouskému nahlas, umluviv se s ním pošepmo o způsobu, jakýmž má býti veden útok.
22. „Chlamstajíc“ dle čtení *mouthing* ve vydání spořádaném po textu, jak jej zřídili Johnson, Steevens, Reed a Malone; Delius má *mousing*, rozdrápajíc.
23. „Králem našim strach“; volil jsem čtení dle Tyrwhitta, pak Johnsona i druhých, jakož i Pařížského vydání 1838 *we do lock ... king'd of our fears*; tomu napříč Delius klade *kings, of our fear*, maje za to, že slova *of our fear* řízena jsou od *strong-barred*. – Levobočkova slova doleji „Jerusalemským rovni bojovníkům“ vztahují se na obležence v Jerusalemě za císaře Tita.
24. „Nás“; mnozí pouštějí z mysli, že zde stojí *ourselves*, totiž „nás vojíny“.
25. „Volquessen“, v starším králi Janu „Volquessan“ jinak Vexin, *Veliocasses*, v latině středověké *Vulcassinus* čili *Velocassinus pagus*, dědina ve Francouzsku, která s počátku náležela celá k Normandii, později však poddělena byla na Normandskou a na Francouzskou (v *L'Ile de France*). Dědina Vexin obdržela název hrabství okolo r. 750, stala se dědičnou před r. 938, pod suverenitou vévodství Francouzského a byla r. 1082 k němu poprvé připojena. Ludvík VI. (Tlustý) dal ji r. 1126 co panský úděl Vilémovi Clitonovi, po jehož usmrcení roku 1128 se opět s korunou sloučila. (Srov. *Dictionnaire universel d'histoire et de géographie*, par. M. N. Bouillet 1850“.) O Normandskou dědinu Vexin byl spor mezi králem Filipem a Janem.
26. Jedna z nejobtížnějších anakoluthií čili nedořečeností – jakých Shakespeare častěji užívá úmyslně ve srovnalosti s položením mysli – jest v tomto zde samomluvení Bastarda, kde vyličen *zisk* jakož dábelický měnitel úmyslův lidských. Kráčeje v postupu myšlenek zcela za originálem, hleděl jsem spojitost vytknouti co možná známkami rozdělovacími.
27. „Nedovedl“; starý oprávcé Collierův má zde: „Not that I have no power,“ místo běžného „*the power*“. – Hned nato „andílkové“ jsou zlaté peníze (*gold coin*) v ceně půl libry sterl., na kterýchž ražen byl *anděl* za příčinou podobnosti *Angelus* a *Anglus*. Podobně „Král Jan“ III. 3., „Veselé ženy Windsorské“ I.3. str. 95 a „Kupec Benátský“ II. 7.
28. „Sešlapal“ atd.; *to tread down* náleží ovšem k *on France*; a však mnozí opomíjejí, že k následujícímu *and made* („a učinila“) náleží jakožto subjekt *but fortune*: t. j. Štěstěna zvolila si Frankovu majestátnost za kuplířku, která je (totiž Jana a Štěstěnu) má k spolku

- svěsti.
29. „Vzdorné“ dle čtení *stout*, t. j. žal své vlastníky činí zpupné, on působí, že jeho vlastníci se vzpouzejí proti králům. Jiní čtou *stoop* t. j. žal shýbá své vlastníky, sklání je, že jen jeho smějí býti poslušní, nikoho jiného, tedy že ani Konstancie (co podrobená žalu) nesmí býti poslušna králů, ji vyzývajících, aby k nim přišla. Oboje čtení se hodí k situaci.
30. „Ó Limogi, ó Rakušáku“; viz „Připomenutí“. – „Krvavou tou loupeží“ se míní lví kůže, kterouž králi Richardovi I. odňal.
31. „Nově vystrojené“. Londýnské vydání u Bothe 1823, které má (jakož i Pařížské 1838, Baudry) „of a new *untrimmed* bride“, vysvětluje to obdobným místem v Thomsonových Počasích, Podzim v.206: „*Loveliness ... is, when unadorn'd, adorn'd the most* (krása, *prostá ozdoby, nejdobenější* jest).“ Avšak čtení *new trimmed bride* (s výkladem *undressed* „nové čili mladistvé nevěsty neoděné“) méně se k místu hodí, než *new-uptrimmed*, které má obdobu v „Romeo a Jul.“ IV. 4: *Go, waken Juliet, go and trim her up*; (překlad r. 1847 str. 117: „Jdi, jdi, vzbud' Julii a vystroj ji.“)
32. „Na kličky pohrávat“; *fast and loose* (v „Antonius a Kleopatra“ IV. 10 „figlaření“ str. 95 a 128). U našeho lidu jest podobná hra, jež slove „na kličky“. Na stůl nebo oblíbeněji na sud položí kramář kalounek (nebo řemínek) do kruhu svázaný, sebere jej v rozličné kličky, které pak rozloží. Kdo proti němu o sázku hraje, postaví prst do některé kličky, načež kramář celý skládaný kalounek odtrhne: prst toho, jenž myslil, že tržený kalounek zůstane vězet při jeho prstě, bývá obyčejně staven „do matné kliky“, čímž prohrána jest sázka. Us. Heralec. Říká se při tom vlastně „suda, licha“, někdy též „trefa, netrefa“, jako při hře „Panna růže“. Srov. tropus: *dělati kličky, kličkovati*.
33. „Zuřivého“. Ani *cased* „zavřený“ ve vydání dle Johnsona atd., ani *caged* „klečí sevřený“ dle Collierova starého oprávce nemá té původnosti jako od Delia dle jiných přijaté *chafed*.
34. „Ohněm se chladí oheň“: někteří to vykládali na „utracení někoho ohněm“ čili na „upalování“; Delius to vyložití hledí hojickým vypalováním oudův zanicených; však mysliti lze na zvyk též mezi lidem obvyklý, že, když si kdo u př. ruku spálil, ji hned přidrží k ohni, aby se tím „horkost vytáhla“. Srov. „Koriolanus“ IV. 7 „Oheň vypuzen zas bývá ohněm“ str. 112.
35. „Jej, jenž tebe zvedá“. Lze domýšleti se, že právě, když Konstancie ta slova pronáší, Ludvík zvedá Blanku, kteráž ho „prosí na kolenou“.
36. „Ohnivý“. Místo *Deliova, Johnsonova* atd. *airy*, vzdušný, má starý oprávce Collierův lépe *fiery*. – Hned nato „než Filip sobě oddechne“, rozuměti sluší na *Levobočka*, prvé *Filipem* nazývaného, jakož mu i dále král Jan říká: „Spěš, *Filipe!*“
37. „Zvučnost“; *tune* dle foliového vydání přijaté od *Delia* spíše se hodí, než druhých vydavatelů *time* = dobu. Král Jan by zvěst, v sobě samé zlozvučnou, rád prvé zlahodil tak, aby lépe zněla.
38. Kdyby zvon zahoučel „dál!“ jest přeloženo dle četní *if the bell sound „on!“* jak se dohaduje *Delius*; ostatně má též *Collierovo* vydání u *Tauchnitze* *sound on* ač v uchýlení od *Deliova* dohadu; obojí však čtení důvodnější jest než *sound one = kdyby zahoučel „jedna!“* totiž hodina. – V témž řádku chce *Collierův* oprávce „*drowsy ear*“ = ospalé ucho; správnější se býti vidí druhých *race*, v běh, t. j. kdyby zvon do ospalého noci běhu zvolal železným jazykem: „dál!“ pobádaje ku postupu.
39. „*Jasnému*“; starý oprávce *Collierův* má pěkněji „*the broad watchfull day*“, místo běžného hledanějšího „*brooded watchfull*“ = „bdícím nad ptačím plodem“, totiž podobenstvím o ptačím hnízdě.
40. „*Přešlu*“; „*I'll send o'er*“, s ohledem na posláni vojska přes moře.
41. „*Žalem*“; mohloť by sice též přeložiti se „pak bych vášní rozechvěla svět“; mám však za to, že zde v *passion* (ve srovnalosti s polohou žalostivé mysli) se dá vložití význam bližší latinskému *passio, patior*; srov. jinde u Shakespeara a Spensera sloveso *passionate* = žal věsti, a jakož přídavné = žalným citem ujatý. Viz *Seymour*. – Hned na to „voláním vdovy“ dle čtení a *widow's* u starého oprávce *Collierova*, místo a *modern* = „voláním všedním“, jež při vydání dle Johnsona i Pařížského 1838 se vykládá slovy *trite, common*.
42. „*Kapka stříbra*“, slza; nevhod zde mysliti na stříbrné perličky, jimiž ozdobeny vlasy, a které spadají, když *Konstancie* „vlasy rve z vazby“. – Následující slova „*Nuž do Anglie*“ se vykládala co *elipsa*, jako by je mluvila *Konstancie* ku vzdálenému králi *Janu* v rozhořčenosti: „vezměte synka mého do *Anglie*“; spíše však: „nuž mám-li si podvázat kadeře jako na cestu, vezměte mne do *Anglie*, kam duše má za mým zajatým synkem tíhne.“
43. „*Neobvyklí*“ dle čtení *strange* místo *strong*.
44. „*Výplodu*“, t. j. železo by uhasilo hněv svůj v mých slzách, které zplodila má nevinnot: tak se dá *matter* přirozeněji vyložití nežli smyslem „i v samém důvodu mé nevinny“. – Řádek před tím „*hněv ten*“; *this* jest lepší než *his*.

45. „Oč má bázeň menší“. Nemá zajisté Collierovo *thus lessening* = „tak zmenšující“ do sebe ráznosti, jako druhých vydavatelů *than lesser is*.
46. „Za kloub“. Ač *wrist* příminkou (synecdoche) bráváno druhdy jakož část za celek *ruky*, mám za to, že věrným přeložením významu původního „za kloub“ podrobněji a důzrněji naznačena jest povaha důvěrného se sdělování.
47. Slova „na nepravé nohy“ rozuměti sluší v ten smysl, že se nosily pantofle či škarbaly, z nichžto jeden dělán byl toliko na pravou a druhý toliko na levou nohu. – K dále kladenému *artificer*, od Huberta volenému na ironické naznačení „sprostého dělníka“, by nejlépe zde dopadalo ruské *художникъ*, jak ho podobně Kalina užívá ve svých „Básnických spisech“ str. 116 a 202; soudím však, že i naše řemeslník dobře k tomu přiléhá při srovnání smyslu *řemeslný* = umělý.
48. „Že se činí zle“ podle čtení *makes ill deeds done*, jakž je má netoliko Knight v ilustrovaném vydání, nébrž i starý oprávec Collierův místo běžného *makes deeds ill done*.
49. „S ním“, totiž s dauphinem Ludvíkem. – Dále dí Sal., jenž „mi líčí ústně“; přeložení trvám dopadá smyslem i ku běžnému čtení *whose private with me*, i ke Collierovu *whose private missive*.
50. „Choří“, totiž svou rozjitřeností a svým smýšlením neduživí. – „Plášť hříchem skvrněný“ dle Collierova *sin-bestained* jest přirozenější, než hledané *thin bestained* = „nošením tenký a pošpiněný“.
51. „Této ruce“ totiž své, ne jako se s jiné strany vykládalo *ruce Arthurově*. Collierovo *this head* = „této hlavě“ jest neodmluvně matnější, než *this hand*.
52. „Loupit zákon“; t.j. zdaž mám zákon oloupit o tebe, sám zabíjeje tebe, ježž na smrt odpraviti má zákon? – „Lesklý meč“, t.j. „zastrčte meč, kterého je škoda, aby, tak se leskna, byl krví pokálen“ – ironicky. Srov. *Othello* I. 2.
53. „Štávy“. Tuším netřeba *humour* vykládati zde tropicky, kdežto prvotný význam se ku podobenství dobře hodí.
54. „Kvapte náběhem se potkat“. Collierovo *courage and run* = „mužně ven!“ méně vhod jest než běžné *forage* = „v pole ven, totiž nájezdem čili náběhem!“
55. „Přiskobiti“ přiháčiti, totiž jako loď = angl. *grapple*, něm. *entern*. Srov. ital. *grappo* = připevnění skobou nebo hákem; *grappino a mano* = Enterhaken.
56. „K síle mého“ totiž svazu. České „svazy“ připustily vedle slovice *vítěte* důsledné vedení obrazu, zde v užívání vzatého.
57. „Když jsem se blížil k břehům“; tak přirozeněji vyloženo jest *as I have bank'd*, než smyslem „když jsem plul podél břehův“. – Českým „vyhrati *sekanou*“ proveden obraz bitvy důsledněji než anglickým „*this easy match*“.
58. „Bych vyhlídnuv si“. Někteří vykládají „Bych vznesl se nad vítězství“; jiní „bych přemračil samo vítězství“; soudím že smysl slova *outlook* „vyhlídnouti si věc“ (k dosažení jí) se zde přirozeně jeví bez dalších obcházek.
59. „Bezvousá“, Theobaldovo *unhair'd* místnější jest než *unheard* = neslýchaná. – „Dětských zástupův“; starý oprávec Collierův má „*of boyish*“ místo „*and boyish*“. – Blízko nato „až přes ploty“. *Delius* myslí při *take the hatch* na podskakování do nízkých polo-dvířek ve vratech; tuším, že skákání *přes plot* samo sebou se dává, ve srovnalosti s celou postupující řečí Bastardovou. Též Londýnské vydání u Bothe 1823 vykládá *take hatch* slovy: „*leap over the hatch*“.
60. „Zakokrhá kohout“: dle starého oprávec Collierova „*at the crowing of your nation's cock*“; řeč se vztahuje na stejnozvukost *Gallia* a *gallus* = kohout.
61. „Kulhavému“ ve smyslu mravním, totiž „nerovně chodícímu, kličky dělajícímu“.
62. „Richard“ totiž Levoboček, jemuž král Jan při pasování na rytířství dal jméno *sir* = Richard. Srov. IV. 3. str. 76.
63. „Z ucha zpourey vyvlechte zas nit“. Podobenství vzato od jehly: vidí se mi správnější býti *unthread the rude eye*, než Collierovo *untread the road way* = nastupte touž cestu nazpět po silnici zpourey. – „Ve hře zahozenou“; *discarded* se vztahem na karty. – Dále „hodlá splatit on“, totiž dauphin.
64. „Vosková se plaví postava“. Narážka na voskové figury *sympathické* či *spolucitné*, jakých kouzelně užíváno, aby člověku, ježž představovaly, se ublížilo. Kronikář *Holinshed* vypravuje, kterak *Eleonora Cobhamová* a její *spolupsiklí* (viz „*Jindřich VI.*“ druhý díl I. 4.) zhotovili z vosku figurku krále představujícího, kteréž dali při blízkém ohni se ztrácti rozplavením, aby tím též králi ubývalo života. Srov. *Richard třetí* III. 4. str. 66.
65. Naše „čirý“ smyslem se hodí ku podanému zde obrazu, jak dle obecného čtení *endless*, tak dle Theobaldova *eyless*.
66. „Volný prostor“; zakládá se na báji, že umírající má lehčejší smrt ve větším prostoru, kde duši jest volnější průchod. Srov. *Pflegrovy „Dumky“* str. 92 a 226.
67. „S ním ... tu práci sjednat“. Mnozí vykládají, že *with whom yourself* etc. náleží k *will post*, tedy: „s ním půjdeme pospolu.“ *Salisbury* však chce říci: „půjdeme abychom s ním pospolu vyjednávali (*with whom ... to consumate this business*).“